

Ա. ՎԿՅՆՆԻ

I. ԸՆԿ ԱՏԱԼԻՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 4-Ի ՃԱՌԸ

== Յ Ե Վ ==

Ա.ՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԱՆԵԼԻՔՆԵՐԸ

II. Հ Ա Ն Ր Ա Յ Ի Ն

(ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ) ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

Պ Ա Կ Պ Ա Ն Մ Ա Ն Մ Ա Ս Ի Ն

1932 թ. ՈԳՈՍՏՈՒ 7-Ի ՈՐԵՆԻ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐԸ

Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

ՀՈՒԶ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ԿԻՑ ԴԱՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐԻ

Կ Ո Ն Ե Կ Տ Ի Վ Ի

Ա. ՎԻՇԻՆԱԿԻ

ԸՆԿ. ԱՏԱԼԻՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 4-Ի ՃԱՌԸ

== Յ Ե Վ ==

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԱՆԵԼԻՔՆԵՐԸ

Գրա. խմբագիր՝ Ա. ՍՈՂԱԽՅԱՆ

(Կամակաղանիայի «Նորհրդային» ժամանակագրության և իրավունքի ու տնտեսական կազմակերպության ինստիտուտում՝ արտատպած հատի համառոտած և վերամշակված սղագրությունք)

Թարգմ. Լ. ԹՈՐՈՍՅԱՆԻ յեվ
ՅԵ. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԻ

Հ Ր Ա Տ Ա Ր Ա Վ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն
ՀՍԻՉ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ԿԻՑ ԴԱՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐԻ
Կ Ո Ն Ե Կ Տ Ի Վ Ի

**ԸՆԿ. ՍՏԱԼԻՆԻ ՄԱՅԻՍԻ 4-Ի ՃԱՌԸ ՅԵՎ
ԱՐԴԱՐԱԳԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ
Խ Ն Դ Ի Ր Ն Ե Ր Ը**

**ԿՈՄԱՎԱԴԵՄԻԱՅԻ „ԽՈՐՀ. ՇԻՆ. ՅԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՈՒ ՔՐԵԱԿԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՈՒՄ“ ԱՐՏԱՍԱՆԱԾ ՃԱՌԻ
ՀԱՄԱՌՈՑԱԾ ՅԵՎ ՎԵՐԱՄՇԱԿՎԱԾ ՍՂԱԳՐՈՒՅՑՈՒՆԸ**

Ընկ. Ստալինի Մայիսի 4-ի ճառը իրենից մի ամբողջ դա-
րաշրջան է բաց անում: Ընկեր Ստալինի առաջադրած լողունըն
տախ մասին, վոր չայժմ կաղերքն են վորոշում ամեն ինչ» և վոր
«նեղիացումս այդ է դժբախտը», անկասկած նոր էլ է բաց անում
ինչպես անցյալի, նույնպես նաև ապագայի մեր պատմության
մեջ:

1931 թվին, անտեսավարների խնդիրներին նվիրված յեղոյ
թում ընկ. Ստալինի առաջադրած լողունըն տախ մասին, վոր «Վե-
րակառուցման շրջանում անխնայական վորոշում է ամեն ինչ», ընկ.
Ստալինը բնութագրեց վորպես «արգեն անցած ժամանակաշրջա-
նի արաացություն հանդիսացող հին լողունը: Այդ լողունը պետք
է վոր փոխարինվեր ուրիշ, նոր լողունով՝ «հաղթերն են վորո-
շում ամեն ինչ» լողունով, վորը պահանջում է «վորպեսզի մեր
դեկավարները, հանգեպ մեր աշխատողների, լինեն նրանք «փոք-
րեք» թե «մեծեր», վոր ասպարեզումն էլ նրանք աշխատելու
լինեն, ցուցաբերեն ամենահոգատար վերաբերմունք, անկցնեն
նրանց հոգատար կերպով, ոչնեն նրանց, յերբ նրանք կարիք են
զգում ռժանդակության, խրախուսան նրանց, յերբ նրանք առաջին
հաջողություններն են ցույց տալիս, առաջ քաշեն նրանց» և այլն:

Ընդգծելով ընկեր Ստալինի այդ նոր լողունըն ամբողջ բա-
ցառիկ պատմական կարեկորությունը, լողունը, վորը այժմ նոր
ուղղություն է տալիս մեր ամբողջ աշխատանքին, միաժամանակ
յես հյուսնիստայի ցույց տալ, վոր այդ լողունըն նախապատրաստ-
ված էր մեր հասարակական, մտակաական և քաղաքական կյանքի

11-464479

զարգացման ամբողջ ընթացքով և վոր նա անմիջականորեն հանդիսանում էր սվյալ ժամանակաշրջանում այն մաքրի կատարելագործումը, վորպեսին ընկ. Ստալինը բողոքից անգամ արտահայտել էր, և այժմ ամենալայն կերպով արձարձել էր կադրերի արժեքավորման վերաբերյալ, այն և նրանց հետ հողատար վերաբերվելու անհրաժեշտության, մեր սոցիալիստական շինարարության գործում կադրերի վորոշիչ նշանակության վերաբերող մտքերը:

Ընկ. Ստալինը 1931 թվին արտասանած էր հետևյալ խոսքով անտեսավարների խնդիրների մասին, ընդգծեց այն միտքը, «վոր վերակառուցման շրջանում» տեխնիկան և վորոշում ամենինչ», միևնույն ժամանակ շեշտեց կադրերի հարցի նշանակությունը, հատկապես մասնանշելով այն հանգամանքը, վոր մեզ հարկավոր է այդ հարցին մոտենալ սնտեսական-քաղաքական ֆրոնտում մեր ունեցած մի շարք հաղթանակների շնորհիվ բուտեղծված պայմանների փոփոխությունները հաշվի առնելով:

Իր այդ յեղևթում, վոր հայտնի գարձով «Ընկեր Ստալինի վեց պատմական ցուցմունքները» անվան տակ, մեր առաջնորդը մեր այժմյան բանվորին, մեր խորհրդային բանվորին ընտելագրում էր վորպես բանվորի, վորը արդեն այն չէ, ինչ վոր էր առաջ և հատկապես՝ մինչ հեղափոխությունը:

«Այժմյան բանվորը», - ասում էր ընկ. Ստալինը, - մեր խորհրդային բանվորը, ուզում է ապրել իր ամբողջ նյութական և կուլտուրական պահանջները լրիվ բավարարելով և պարենային մատակարարման իմաստով, և բնակարանի իմաստով, և կուլտուրական ու այլ ամեն տեսակի պահանջների սուղահովման իմաստով»:

Այդպես ասելով, ընկ. Ստալինը բայական խիստ կերպով դնում էր այն պայմանները հաշվի առնելու անհրաժեշտությունը, վորոնք այժմ փոխել են բանվորի դեմքը և վորոնք այդ փոխված բանվորի նկատմամբ այլ վերաբերմունք են պահանջում, վոր միայն նրա այս կամ այն տարրական պահանջները, այլև նրա կուլտուրական պահանջները բավարարելու տեսակետից: Այժմյան բանվորը պահանջում է, - ցիտատը բերում էմ ընկ. Ստալինից, - իր բոլոր նյութական և կուլտուրական պահանջների ապահովումը և մենք պարտավոր ենք կատարել նրա այդ պահանջը:

Մի մոռանաք, վոր մենք ինքներս ենք այժմ վորոշ պահանջներ ներկայացնում բանվորին, պահանջում ենք նրանից աշխատանքի կարգապահություն, լարված աշխատանք, մրցու-

թյուն, հարվածայնություն: Մի մոռանաք, ասում էր ընկ. Ստալինը, վոր բանվորների հսկա մեծամասնությունը ընդունել և խորհրդային Իշխանություն այս պահանջները, և կատարում է այն հերոսաբար: Դրա համար մի դարձանաք, վոր խորհրդային Իշխանության պահանջներն իրականացնելով, բանվորներն իրենց հերթին պահանջեն նրանից կատարելու իր պարտավորությունը՝ բանվորների նյութական և կուլտուրական հետագա գրությունը բարելավելու ուղղությամբ...»: Այստեղից ընկ. Ստալինը անցնում էր վեց պոտմական ցուցմունքներից մեկի՝ բանվորների կենցաղային պայմանների բարելավման և հավասարեցման (ուրախելով կայի) վորջնացման ձեռնարկման, վորոնք նոր յույսով յուսափորում են մեր աշխատանքը մեր սոցիալիստական շինարարության ամեն մի բնագավառում, այդ շինարարության ամբողջ ճակատամասում:

Դա այն ժամանակ էր, յերբ վոր տիրապետում էր «Տեխնիկան վորոշում է ամեն ինչ» յոզունքը: Մակախ դեռևս այն ժամանակ էլ ընկ. ՄՏԱԼԻՆԸ մեր ուշադրությունը սրում էր կենդանի մարդկանց, կադրերի հարցի վրա, պահանջում էր մեր նոր պայմաններում աճող և զարգացող նոր մարդկանց հանդեպ ուշադիր վերաբերմունք, վորոնք իբրև սոցիալիստական շինարարության ակտիվ մասնակցողների, տարբերվում են նախկին մարդկանցից: Ընկ. ՄՏԱԼԻՆԸ ասում էր այն մասին, վոր անհրաժեշտ է ստեղծել սեփական տեխնիկական ինտելիգենցիա և դրանով կրկին անգամ հիշեցնում էր այն դերի մասին, վորը խաղում են մարդիկ, խաղում են կադրերը, մեր հետագա հաջողությունների համար մղած պայքարի գործում:

Համկոմկուսի Կենտկոմի և ԿՎՀ-ի 1933 թ. հունվարյան պլենումում Ընկ. Ստալինը ամփոփելով 1-ին հնգամյակի արդյունքները և տալով ծավալուն պայքարի ծրագիր, մասնավորապես արդարադատության որդանների համար, ընդգծում էր, վոր մեք որդրում հեղափոխական սրինականության հիմունքը հանդիսանում է սոցիալիստական սեփականության պահպանությունը, վոր մեր հերթական խնդիրն է մեր հիմնարկ-ձեռնարկներից դուրս շարունակ խորհրդային դիմակի տակ ծածկված ճնախկին մարդկանց: Այստեղ նորից մեր առաջ ծառանում է կադրերի պորելմը, բայց արդեն այս անգամ այն տեսանկյունով, վոր մեք ջարքերը իսպառ մաքրվեն վսասակար տարրերից, անխնտ

չախջախովն ասն կաղերբը, վորոնք Դատում են սոցիալիզմի գործին:

17-րդ հուլ. Համազումարում արտասանած իր ճառում ԸՆԿ. ՄՍՄԼԻՆԸ հարվածում է որչեկտիվ պայմաններն և որչեկտիվ պատճանները: Նա ուղղակի ասում է, վոր «Մեր ճեղքվածքների և անբավարար աշխատանքների պատասխանատվությունն ինք տասյերորդականով ընկնում է վոչ թե «որչեկտիվ պայմաններին», այլ միայն և միայն մեզ վրա»: ԸՆԿ. ՄՍՄԼԻՆԸ հենց գրանով էլ որում է մեր ուշադրությունը դեպի մարդը, դեպի մարդու անձնավորությունը, նոր հասարակության կառուցման պայքարի գործում, նրա ունեցած տեղի և դերի խնդրի վրա:

Յերբ ընկ. Մեալինը խոսում է մեր ապարատում յեղած բյուրոկրատիզմի և կանցելյարաշինայի մասին, նա խոսում է մարդկանց աշխատանքների մեթոդների մասին և վոչ թե աշխատանքի «որչեկտիվ» պայմանների մասին. նա խոսում է կառավարման ապարատների բյուրոկրատիզմի և կանցելյարաշինայի մասին, անձնական պատասխանատվության բացակայության մասին, աշխատանքի մեջ յեղած դիմադրելության և աշխատավարձի սխտեմում յեղած հավասարեցման (ուրափելիովիայի) մասին, կատարման սխտեմատիկ ստուգման բացակայության մասին, ինքնաքննադատության վախի մասին, վորոնք աղբյուր են հանդիսանում մեր դժվարությունների, դարձյալ խոսելով մարդկանց մասին, մարդկանց ղեկավարելու մասին, կաղերբի աշխատանքների կառավարման և սխտեմի մասին:

Միանգամայն պարզ է, յեթե անալիզի յենթարկենք կուսակցության 17-րդ համազումարում տրված պատմական ղեկուցման այդ նշանավոր մասը, ամենքի համար պարզ կլինի, վոր ընկ. Մեալինը կենտրոնացնում է մեր ուշադրությունը և դաստիարակում մեր գիտակցությունը նմանապես և կաղերբի դերի վրա, այն հարցի վրա, վոր մարդը խոշոր դեր է խաղում սոցիալիզմի կառուցման դործում, սրելով մեր ուշադրությունը մարդկանց թեթությունների և մարդկանց առավելությունների խնդրի վրա: Մի կողմից նա պահանջում է, վորպեսզի անխնա դուրս շարտվեն տնտեսական աղարատներից և հիմնարկություններից այնտեղ խցիկված սոցիալիզմի թշնամիները, մյուս կողմից, վորպես առաջին խնդրի հետ կապված անմիջական հարցի, նա դնում է նոր մարդկանց դաստիարակության հարցը, այդ նոր մարդկանց մեջ այնպիսի նոր աշխատանքի, սոցիալիստական մեթոդների դաս-

տիարակութուն, վորոնք կվերացնեն յին բյուրոկրատիզմը և կանցելյարաշինան, վորոնք կվերացնեն յին ղեկավարությունը վորպես «ընդհանրապես ղեկավարություն», «վորոնք կարծում են, վոր ղեկավարել-նշանակում է ձեռքերով ղեկավարել» (կազանովիչ):

Սրելով մեր ուշադրությունը դեպի մարդը, պահանջելով անխնա պայքար սոցիալիստական շինարարության գործի համար մասնազավոր թշնամի տարրերի նկատմամբ, ընկ. Մեալինը, առանձնապես խոսում է և՛ նոր մարդկանց, և՛ նոր մեթոդների, աշխատանքի սոցիալիստական մեթոդների, դաստիարակության անհրաժեշտության մասին: Ընկ Մեալինը կուսակցության 17-րդ համազումարում բնութագրելով աշխատողների յերկու տիպ, վորոնք մեզ հնարավորություն չեն տալիս առաջ շարժվելու, մի կողմից «հեմարտ իօխանագուսեները, վորոնք կարծում են, վոր արենք Երանց համար չի գրվում, այլ գրվում է հիլաբների նամար» և մյուս կողմից «աեուղղի շաղպիտները», առաջարկում եր նրանց անհապաղ հանել իրենց պոստերից ու փոխարինել նրանց այլ մարդկանցով, վորոնք գիտակցաբար են վերաբերվում իրենց պարտավորություններին, վորոնք մի անգամ ևս մեզ զգալ են տալիս, թե ի՞նչ են նշանակում կաղերբը, ի՞նչ նշանակություն ունեն յազ կաղերբը և վատ կաղերբը:

Յես կցանկանայի հիշեցնել նույնպես ընկ. Մեալինի ղեկանմբերի 26-ի պատմական գրույցը, վոր ունեցավ նա մետաղագործների հետ: Այդ գրույցի մեջ ընկ. Մեալինը նշում եր մի քանիսի հողմից «սեխնիկան վերահասուցման օրջանում վորտում է ամեն ինչ» լոգունգի սխալ ըմբռնումը, վորը հանդում եր մեծ թվով մեքենաներ, դազպաններ և այլն ստանալու և մատակարարելու հարցին: ընկ. Մեալինը պարզեց, վոր «սեխնիկան չի կարելի կրտել՝ սեխնիկան շարժման մեջ դիտյ մարդիկայից»: «Տեխնիկան, ասում եր Ընկ. Մեալինը, առանց մարդկանց մեռած է»: Մոտ մեկ տարի առաջ մետաղագործների հետ ունեցած իր այդ զբոսում ընկ. Մեալինն ասում եր, վոր «սեխնիկան վերահասուցում օրջանում վորտում է ամեն ինչ» լոգունգը նկատի ունի վոչ թե սոսկ տեխնիկան, այլ «սեխնիկան՝ «սեխնիկայի սիրապետող մարդկանց գլխավարությամբ», վոր այդ լոգունգի միայն այդպիսի ըմբռնումն է ճիշտ համարվում: «Սակայն, ասում եր ընկ. Մեալինը մետաղագործներին, այժմ «եսօր պեոբ է դեմ սեխնիկային սիրապետող մարդկանց վրա: «Պե.բ է գուրգուրալ ամեն մի բեպունակ և նաեկացող «սեխնիկայի, յսեայի և անեցեմի Երան:

Մարդկանց պէտք է հագասար և ուսուցիր անհոգի, խեղճիս այդե-
պանն անհոգում է պարտու ծառք: Երեսարարակի, զգնի պ-
նիլու, հնաւանդաբներ ալ, ժամանակիմ աւաջ քառի, ժամանակիմ
այլ առիտանիքի փոխադրել: Յերբ մարդը զրուխ չի հասնում իր
գործից, չպէտք է սպասել, վար հա վերջնականորեն ապալվի: Հա-
գասարուրյամբ անհոգի ու վորտեղագործի մարդկանց, հոտորեն
դատավորել և կազմակերպել նրանց արտադրութեան մեջ, առիտա-
տալարար վարսիչ տղաները և մղի մարդկանց դեպի վորակի
բարձրացումը, ահա քի ինչ է հարկավոր մեզ նրա համար, վար-
պետի սեղծիմն արտադրագան-տիրմիկական կողմերի բազմաթիվ
բանակի: Այսպես եր դնում է՛նկ. Ստալինը կադրերի հարցը 1934
թվին:

Կուսակցութեան 17-րդ համագումարում է՛նկ. Ստալինն իր
ամբողջ հասակով զրեց անհատի պրոլետար կոմունիստական հա-
տարակութեան մեջ: Իր այդ ճանում նա սուսց ախ մասին, վար
եանն մի լեհիլյանի հայտնի է, վար հավասարեցումը պահանջնե-
րի և անձնական կենցաղի բնագավառում, մանք բարձրական
և անկցիոն անհոգիութեան և, արժանի նգնավարների նախա-
դառնալ վորիս ազանդի, բայց վոչ յերբեք մարտնասական կազ-
մակերպված սոցիալիստական հասարակութեանը, քանի վար չի կա-
ռելի պահանջել, վար բարձր մարդիկ ունենան միասնակ պահանջ-
ներ ու հոտակներ, վար բոլոր մարդիկ իրենց անձնական կենցա-
ղում ապրեն միևեռայն ձեկով: Յով վերջապես մի՛քե բանվորների
որչանում չի պահանջվում տարբերութեան ինչպես նրանց պա-
հանջների այնպես էլ նրանց անձնական կենցաղի մեջ. արայն՛
այն հոտակում է, քե՛ր քանվորներն պիկի հեռու յեն կանգնած
սոցիալիզմից, քան գլուխաճանապարհ կոմունիստների անպարճե-
րը:»

Այնուհետև է՛նկ. Ստալինը պարզաբանեց, վար սոցիալիզմը
չի պահանջում հասարակութեան անդամների հավասարեցում
(ուրուխիլովիս), պահանջների և անձնական կենցաղի համա-
հարթում:

«Այդպիսի յեմբարարութեանը բնդհանուր վոչինչ չուծի մարտ-
տիզմ-լեհիլիզմի հետ: Հավասարութեան հասկացադարյան աւկ
մարտիզմը հասկանում է վոչ քե հավասարեցումը անձնական
պահանջների և կենցաղի բնագավառում, այլ դատակարարների
փոչլիջացումն, այսինքն՝ ա) հավասարապես բոլոր առիտատարներ-

րի ազատագրումը տահագործուկից, այն բանից հետո, յերբ արդեն
կապիտալիստները տալովամ են և անկականագրկված հսպար-
պրիացիայի յեմբարարութեան: բ) Արտադրութեան միջոցների մասնա-
վոր անկականութեան հավասարապես վերացումը բոլորի համար-
այն բանից հետո, յերբ այդ միջոցները հանձնված են ի անկա-
նականութեան ամբողջ հասարակութեան: գ) Բոլորի համար հավա-
սար պատմութարարութեան՝ առիտապիտ. բոս իրենց բնգունակա-
րութեանի և բոլոր առիտատարների հավասար իրավունքի՝ ստա-
նալու դա համար բոս իրենց առիտապիտի (սոցիալիստական հա-
տարակութեան): դ) Բոլորի համար հավասար պատմութարարութեան՝
առիտապիտ բոս իրենց բնգունակարարութեանների և բոլոր առիտա-
տարների հավասար իրավունքի՝ ստանալու դա համար բոս
իրենց պահանջների (կոմունիստական հոտարակութեան):»:

Ահա թե ինչպես է մարքսիզմ-լենինիզմը ըմբռնում իրա-
կան հավասարութեանը: Այստեղից հետևիլովյուն անկը վոր
Տոցիալիզմը պահանջում է հասարակութեան անդամների պա-
հանջների հավասարեցում, առում է այնուհետև է՛նկ. Ստալինը,
վար ըստ մարքսիզմի բոլորը պետք է միանման պահանջներ հաղ-
են և միևեռայն ձեկակի ու միևեռայն քանակութեանը կերտ-
կութեանը ուտեն, հշխմակում է գոնկիլութեաններ աւկ և զրպար-
ակ մարքսիզմը ...»:

Անհատի պրոլետար, վար այսպես խորն ու սկզբունքորեն
յուսարանված է է՛նկ. Ստալինի կողմից կուսակցութեան 17-րդ
համագումարում, ընդհուպ մոտեցնում է մեզ կադրերի մասին
մեր ունեցած թեմային, վորովհետև է՛նկ. Ստալինի 1935 թվի
մարտի 4-ի ճառը, վոչ այլ ինչ է, յեթե վոչ սոցիալիստական
հասարակութեան և ամբողջ պրոլետարական հեղափոխութեան
մեջ անհատի ունեցած դերի և գրութեան վերաբերյալ Մարքսի-
լենինի- Ստալինի մեր ուսմունքի պատմական հայտարարների լրա-
ցումը:

Այդ տեսակետից հեռաքրքիր է նույնպես է՛նկ. Ստալինի
դրույցը սոցիալիստական գրող Ռեկտի հետ, վորտեղ է՛նկ. Ստալինն
ընդգծեց, վար ամենաճեղի հակադրութեան չգա և չպէտք է լինի,
իճպես անհատի և կոլլեկտիվի միջև, այնպես էլ առանձի: անձնա
վորարարան օտների և կոլլեկտիվի օտների միջև: Այդպես չպէտք է
լինի, — առում է է՛նկ. Ստալինը, — վորովհետև կոլլեկտիվիզմը սոցիա-
լիզմը չի բացառում, այլ անն օտական օտները համատեղում է կոլ-
լեկտիվի օտների հետ: Սոցիալիզմը չի կարող հեռու մնալ անձնա-

տեղան օտներից, այդ տնտեսական օտներին ավելի քան քա-
վարարարյուն կարող է թալ միայն սոցիալիստական հասարակու-
թյունը: Ինչև ասի, սոցիալիստական հասարակարկայունը ներկայա-
ցնում է խնձից տնտեսական օտների պատճառարկայուն միակ
հաստատուն յերաշխիքը:

Յեռ սննդամթերք համարեցի ավելի մանրամասն կանգ առ-
նել տվյալ հարցի վրա, գլխավորաբար այն պատճառով, վոր
այստեղից բխում է այն հարցի պատասխանը, թե մենք՝ խոր-
հրդային արդարադատության աշխատողներս ինչպես պետք է
մեր աշխատանքների և մեր որենադրության մեջ արտադրուք
վերաբերմունքը դեպի մարդը, մարդկային անձնավորությունը,
դեպի աշխատավորը, կամ՝ ինչպես ասում են, դեպի կենդանի
մարդը: Իժարատարաբար պետք է ուղղակի խոստովանվել, վոր
մենք մեր աշխատանքի մեջ, մեր որենադրության մեջ աշխա-
տավոր մարդու անձնավորության պաշտպանության և պահպա-
նության հարցը մինչ այժմ առանձնապես և բավարար չափով
չենք դրել, իսկ վորոչ դեպքերում էլ սխալ ենք դրել: Բայց
նախքան իմ գեղեցման այդ մասին անցնելը յեռ ուզում եմ հի-
շեցնել Ձեզ ընկ. Ստալինի գրույցը ամերիկյան պատգամավորների
հետ 1927 թվին, վորտեղ ընկ. Ստալինը մի անգամ եռ արտա-
հայտվել և միևնույն թևմայի շուրջը, ապացուցելով, վոր մի-
այն կոմունիստական հասարակության մեջ է, վոր անհատն իրոք
ազատ է դառնում:

Այդպիսով մենք տեսնում ենք, վոր ընկ. Ստալինը հեղա-
փոխության ամբողջ ընթացքում, նրա տարբեր կառույցներում,
պատմական տարբեր պայմաններում, այդպես նաև 1927, 1931 և
1934 թվերին բազմիցս անդրադառնում է կողրերի, մարդկանց
նկատմամբ ունենալիք վերաբերմունքի հարցին, հետեվողակա-
նորեն սկզբունքային խորությամբ վերլուծման յենթարկելով այդ
պրոբլեմը, վորը հանդիսանում է մեր ժամանակի ամենակարե-
վոր և պատասխանատու պրոբլեմը:

Յեռ գրկված եմ հարավորությունից սպառելու այն ամ-
բողջ նյութը և նախադրյալները, վորոնք կարող են հաստատել
այդ միտքը: Սակայն յեռ բավական տվյալներ բերեցի, վորոնք
վկայում են այն մասին, վոր ընկ. Ստալինի 1935 թ. Մայիսի
4-ի նաղը հետագա կարգացումն է հանդիսանում այդ հարցում
ունեցած նրա հայացքների: Իրա համար էլ բոլորովին բնական
է, խոսելով ընկ. Ստալինի 1935 թ. Մայիսի 4-ի պատմական ճա-

տի մասին, հիշել մի այլ պատմական դոկումենտի մասին եռ,
վորը հրատարակվել է 2 տարի առաջ և վորը շրջադարձ կետի
դեր է խաղացել մեր ամբողջ դատական պրակտիկայում: Յեռ
խոսում եմ 1933 թվի Մայիսի 8-ի հրահանգի մասին, վորը ժշակ
վել է ընկ. Ստալինի անմիջական գեկավարության ներքո և
վորը անմիջականորեն կապված լինելով արդարադատության
մարմինների աշխատանքների հետ, այդ ապարիզում նախակա-
րապետն է հանդիսանում, յեթե ինձ թույլ կարվի այդպես արտա-
հայտել, ընկ. Ստալինի 1935 թ. Մայիսի 4-ի պատմական յեկույ-
թի:

Ինչպես հայտնի յեռ, այդ հրահանգը վրմանք ընդունեցին
վոր վորպես դատական աշխատանքի ծրագիր, վոր վորպես մի
ակտ, վորը պարունակում էր իր մեջ դատական-դատախազական-
մարմինների աշխատանքների բովանդակությունն ու բոլոր ուղ-
ղությունները, այլ ընդունեցին վորպես տեխնիկական հրահանգ,
վորը կարգավորում էր ուղղիչ-աշխատանքային սխառմի դրու-
թյունը:

Այդ հրահանգի նման ըմբռնումը խորապես սխալ էր: Մա-
յիսի 8-ի հրահանգը իրենից ներկայացնում է մի շարք մարմիննե-
րի, նրանց թվում է դատական-դատախազական մարմինների հա-
մար բավական բարձր աստիճանի, սկզբունքային տեսակետով և
պատմականորեն բավականաչափ բարձր և կարեվոր աշխատանքի
ծրագիր:

Հաշվի առնելով այն, վոր վերջին յերեք տարվա ընթաց-
քում մեր պայքարի արդյունքով դատակարգային թշնամին գլխու-
վին ջախջախից գյուղում, վոր գյուղում սոցիալիստական դիր-
քերը ամրապնդվեցին, հրահանգը պահանջում էր ՆԳԺ, ՄԳԺ
Վարչության, դատական և դատախազական մարմինների աշխա-
տանքների համապատասխան վերակառուցում, քրեական հարժա-
ծը դատակարգային թշնամու նկատմամբ ավելի շեշտակի և կաղ-
մակերպված դարձնելու համար:

Հարձակման քաղաքականության մեջ ուղղաբան ընավ
գլխավոր միջոց յի հանդիսանում, ասում էր ընկ. Ստալինը դեռ
կուսակցության 16-րդ համագումարում: Եռ սժանդակ դեր է յա-
ղում, դրա համար էլ նա պահանջում էր այդ ուղղաբանայի ղգույն:
և մտածված կիրարկումը: Նման մտեցում ունենալու պահանջը
ընավ յի նշանակում դատակարգային թշնամու դեմ ամբողջ պայ-
քարի թուլացում: Ընդհակառակն, այդ պայքարն ամեն կերպ

պետք և ուժեղացիլի, պետք և ամեն կերպ սրվի մեր զգոնութեանը: Կուսակցութեան և կառավարութեան կողմից 1933 թ. մայիսի 8-ի հրահանգով արդարադատութեան մարմիններին առաջադրված նոր պահանջները նպատակ ունեւին բարեխափելու իրենց հին ձեւով արդեն կյանքից հեռ մնացած, արդեն յերկրորդ հնգամյակի սկզբի ժամանակաշրջանի կենսական պահանջներին չբավարարող աշխատանքների և պայքարի մեթոդները: Իմ այն գեկուցման մեջ յես պետք և ընդգծեմ, վոր ըստ մայիսի 8-ի հրահանգի, արդարադատութեան մարմիններին աշխատանքների նոր մեթոդների խնդիրը այժմ նրանուձն և կայանում, վորպեսզի աշխատավորների հանդեպ ավելի զգայուն, ուշադիր և խնամքոտ վերաբերմունք ցույց արվի:

Ահա թե ինչու - կարելի չե սխդել, վոր 1933 թ. մայիսի 8-ի հրահանգի և ընկ. Ստալինի 1935 թ. Մայիսի 4-ի ճառի մեջ ուղղակի որդանական կապ կա. վոր ընկ. Ստալինի ճառը ավարտուն և այն հայացքի զարգացման, վորն արտահայտվել է ընկ. Ստալինի կողմից, ներշնչված նրա իրեաներով, մարմնավորված Մայիսի 8-ի հրահանգի մեջ և վորը լրիվ շափով արտահայտում և առաջնորդի ունեցած հայացքը՝ խորհրդային արդարադատութեան մարմինների աշխատանքների ձեւերի և մեթոդների մասին, առաջին հնգամյակի վերջում առաջացած պայմաններում:

Մայիսի 8-ի հրահանգի մեջ ևս զբոված եր մարդկանց-կադրերի հարցը: Մայիսի 8-ի հրահանգը նոր շատ քան մտքերից մեր աշխատանքների մեջ, թեև նա դեռ քավականաչափ իրականացված չէ: Մենք մինչև այժմ հաճախ մեխանիկորեն ենք յուրացնում, ըմբռնում այդ հրահանգը, շատ դեպքերում նրանից այն գործնական յենթադրութեանները չենք անում, վորոնք անհրաժեշտ են արդարադատութեան մարմինների կոնկրետ խնդիրները լուծելու համար: Չնայած մայիսի 8-ի հրահանգն արդեն յերկրորդ աստիճանի է, վոր գործադրութեան մեջ է, այնուամենայնիվ մեր աշխատանքները շարունակում ենք ըստ կյութեան պահպանելով այդ աշխատանքի հին ձեւերը, թեև խոսքով փառաբանում ենք նոր մեթոդները: Մինչդեռ այդ ձեւերը ստուապում են հենց այն թերութեանը, վոր աշխատանքի հին մեթոդների մեջ ամենից ավելի փասնավոր կերպով պաշտպանվում են աշխատավոր մարդու հանդեպ սխալ վերաբերմունք ունենալու յերեվոյթիները: Վոր մենք դեռևս քավականաչափ անզգուշ, անխոհեմ և անպատաս-

խանատու մտեցում ենք ունենում ինչպես մարդկանց քախարստայան և այն գործի բախար վորոշելիս, վորպիսին ավելի քան կարելիք է և վորի համար այդ մարդիկը կարող են սղասկար լինել:

Ընկ. Ստալինի մայիսի 4-ի ճառի խորրագույն նշանակութեանն ընդհանրապես և խորհրդային արդարադատութեան աշխատողների համար՝ մասնավորապես, նրանուձն և կայանում, վոր նա մեր ուշադրութեանն ուղղակի սրում է այդ հարցի վրա: Յերբ ընկ. Ստալինը խոսում է վոչ միայն մեքենաները դնահատելու և մեր գործարաններում ու ֆարրիկաներում ունեցած, մեքենաների ու դաղդյանների թվի մասին գեկուցում տալու անհրաժեշտութեան մասին, այլև ամենից շատ գնահատում է մարդկանց-«գեահասել ամեն մի առխաօտդի, վորք բեղովեակ է ողուս բերելու մեր յեղհանուր գործին»: Ընկ. Ստալինը դրանով խիում է խորհրդային արդարադատութեան մարմինների աշխատանքների ամբողջ սխտեմի ամենացավատ տեղին:

Մեզ չի կարելի կշտամբել զասակարգային թշնամու դեռառքվող պայքարում անբավարար վճռականութեան ցուցաբերելու մեջ, բայց մեզ կարելի չե կշտամբել, ինչպես ընկ. Ստալինը և կշտամբում, վոր մենք չենք սովորել գնահատել մարդկանց: Այդ տեսակետից հատկապես մեզ՝ արդարադատութեան աշխատողներին համար, կարեվոր է խորը կերպով մասնողվել ընկ. Ստալինի ճառով և վոչ միայն մտանողվել, այլև խորը մտածել այն կոնկրետ միջոցառումների մասին, վորոնց ոգնութեամբ մենք կ'արողանանք վերացնել մեր թերութեաններն այդ բնագավառում:

Ամենաճիմնական թերութեաններից մեկը մեր աշխատանքներում՝ դա մարդկանց գնահատել չգիտենալն է, յերբ մենք վրձնում ենք մարդու քրեական պատասխանատվութեան յենթարկելու, նրան դատել տալու կամ զատապարտելու հարցը, յերբ վրձնում ենք այդ մարդու ազատութեան, պատվի, արժանապատվութեան և անգամ կյանքի գոյութեան հարցը: Ընկ. Ստալինի նոր լոզունգը, վորը տրված է գինվորական ակադեմիկաների շրջանավարտների արձակման ժամանակ 1935 թ. մայիսի 4-ին կրեմլի պալատում արտասանած ճառում, պարտավորեցնում է մեզ՝ խորհրդային արդարադատութեան մարմինների առաջ նորից դընել մի շարք նոր, խորրագույն խնդիրներ, վորոնք վերաբերում են՝ 1. դատական քաղաքականութեան բնագավառին. 2. մեր աշ-

խառնաճյուղի, դատական և դատախազական աշխատանքներին մեծ թողնելու և տակադրելու: 3. քրեական և քրեական-դատա-
 վարական որենադրութեան բնագավառին, ինչպես նաև, այսպես
 կոչվող՝ քաղաքացիական գործերին (անտեսական իրավունք): 4.
 դատարանակազմութեան բնագավառին և 5. խորհրդային իրավա-
 բանների՝ կադրերի վերապատրաստման բնագավառին: Մեզ հար-
 կավոր է աշխատանքի այս բոլոր բնագավառներին կոնկրետ
 պատասխաններ տալ, մշակել ձեռնարկումներ, վորոնք համա-
 պատասխաններն են կուսակցութեան առաջնորդի, մեր ղեկավար-
 քի-խմաստուններից իմաստունի, համաշխարհային պրոլետարիա-
 տի առաջնորդ ընկ. Ստալինի պահանջներին, վորոնք արտահայտ-
 վել են նրա 1935 թ. մայիսի 4-ի ճառի մեջ:

Միտում եմ դատական քաղաքականութունից, իսկ ամենից
 առաջ այդ բնագավառում յեղած մեր թերութիւններից և ա-
 թանքերից: Ընկ. Ստալինի ցուցմունքների լույսի տակ թիչ կարե-
 լի յե ասել այդ թերութիւնների մասին, կադրերի հանգեղ հո-
 գատար վերաբերմունք ունենալու մասին. արդէ՞ք բավարար
 չափով է մեր գատական քաղաքականութիւնը արտացոլում մեր
 առաջնորդի և ուսուցչի այդ ցուցմունքները:

Այդ հարցին զժբախտաբար մենք պետք է պատասխանենք
 բացասական իմաստով, պետք է ասենք վոչ յանբավարար է: Մեր
 աշխատանքների մեջ կան մի շարք թերութիւններ, վորոնք ընկ.
 Ստալինի ճառի լույսի ներքո բացարձակ կերպով անհանդուրժելի
 յեն և պահանջում են անհետաձգելի ուղղում:

Հիմնական թերութիւնները կարելի յի ձեզակերպել հետեւի-
 յալ կերպ. քրեական հետապնդում հարուցելու ստադիայում՝ խո-
 րը չմտածելը, չհիմնավորումը, վորոչ ղեկաբերում էլ անպատաս-
 խանատվութիւնը, քաղաքական պատասխանատվութեան զգուց-
 մունքի բացակայութիւնը, այնքան, վորքան դու, վորպես քրե-
 նիչ կամ գատակազ, վորոշում ես հանում քրեական պատաս-
 խանատվութեան յենթարկելու մասին:

Վերջպես դեռևս մեր պրակտիկայից գործս չի քշված մաս-
 սայորին քրեական պատասխանատվութեան յենթարկելու սովո-
 րութիւնը: Դատի տալու ստադիայում՝ աշխատանքը տարվում է
 շարուն ձեկով, բացակայում է անալ պատասխանատվութիւնը, և
 վորպես կանոն շարունակվում է մեզադրական յեղբակացութիւն-
 ների օգամպովկան (կնիքով հատատումը): Դատաքննութեան
 ստադիայում գոյութիւն ունի այն, ինչից նախազգուշացում եք

Վրոդիմիր Իլիչը, յերբ ասում եր, վոր մեզ պետք չեն «վազ-
 կոտ» դատավորներ: Դատաքննութեան ստադիայում մեր աշխա-
 տանքները հաճախ ընթանում են փութկոտութեամբ, շտապոգա-
 հանութեամբ, անգամ այն ղեկաբերում, յերբ կազմակերպվում են
 այսպես ասած ցուցադրական դատեր, վորոնք յերբեմն ցուցա-
 դրական են դառնում բացասական իմաստով:

Մինչև այժմ գործերի քննութիւնը դատարաններում հա-
 ճախ տարվում է չափազանց փութկոտութեամբ (մենք այս
 հանգամանքը պետք է ընդդենք իր ամբողջ խտութեամբ), վո-
 րքի հետեւմանքով վորքան էլ դատավորը նվիրված լինի ամբողջ
 գործին, սակայն և այնպես վոչ բոլոր ղեկաբերում լավ հետե-
 վանքներ կարող է տալ: Այս տեղից առաջանում է ֆորմալ-բյու-
 րոկրատական վերաբերմունք ղեկի դատավարութիւնը, վորով-
 հետե վոչ վոք գործի մեջ չի խորանում: Մենք մինչև այժմ չենք
 հասել այն բանին, վորպեսզի մեր դատարանի յուրաքանչյուր
 վճիռը, յուրաքանչյուր վորոշումը ծանրակշիւ և համոզեցուցիչ
 լինի, ինչպես այդ պահանջում եր ընկ. Լենինը, ասելով, վոր «վճիռը
 պետք է աչքի ընկնի վոչ այնքան իր պատժի խտութեամբ, վոր-
 քան նրա տեղին և անխուսափելի վինելու մասին ստեղծվող հա-
 մոզումով»:

Գործի այդ կողմը ամենից քիչ է աչքի ընկնում, ամենից
 քիչ ենք մտածում այն մասին, վորպեսզի գատական վճոխ միջո-
 ցով համոզենք, դատախարակներ և հավաքագրներ հասարակական
 կարծիքը: Այս թերութիւնը վառ կերպով յերեկաց արանսպորտի
 դատախազների համամիութենական խորհրդակցութեան ժամանակ
 յերբ վոչ վատ գատախազներից մեկը պատմում եր, թե ինչպես
 ինքը յեթեկաթուղայինների ակումբում մի պրոցեսի ժամանակ
 փայլուն ճառ է արտասանել և ինչպես այդ ճառից հետո, հին
 կազրային բանվորը բաղականաչափ դժգոհ կերպով է արձա-
 գանքել մեղադրյալներին սպասող դատավճռին: Այդ դատա-
 խազը այդպիսի «տարածայնութեան» առթիվ յեղած ամբողջ
 գործից յեղբակացրել եր այն, վոր այդ բանվորը իրավաբանա-
 կան գործերից շատ քիչ բան եր հասիանում: Իրականում սա-
 կայն, պատճառը կայանում եր նրանում, վոր բանվորական մաստն
 վոչինչ չեր հասկացել դատավորութեան ժամանակ, չեր հասկա-
 ցել թե ինչո՞ւ համար են մեքնաւադրին նստեցրել մեզադրյալի
 աթոռին, թե նա ի՞նչ չարագործ է արանսպորտի համար, թիչու

համար: պետք է նրան պատժել և խնչու հատկապես այդքան խիստ, ինչպես այդ պահանջում եր դատախազը:

Այդպիսի դրուժյունը ըստ էյության նշանակում եր դատավարության տապալում: Իսկ տապալումը ինքին արժանի պարգևատրում և հանդիսանում այդպիսի դատավարության կազմակերպիչների համար: Դատավարությունը պետք է տանել այնպես, վարպետի աշխատավորները համոզվեն դատական վճոխ անհրաժեշտության և արդար լինելու մասին: Մեր դատարանը շատ դեպքերում այդ խնդիրը հաշվի չի առնում և չի կատարում իր դերը՝ վորպես կարգապահություն սովորեցնող դատախարակության միջոց: Յեթե մենք ունենք անգամ Ընչին տոկոս այնպիսի գործերի, վորոնք թույլ են տալին այնպիսի յեզրակացումը ենից խոշոր ֆնաս և ներկայացնում: Ամեն մի դատական պրոցես վորը չի հասկացվում և խրախուսանքի չի արժանանում աշխատավորների կողմից, ավելի շատ ֆնաս է բերում, քան ստանյակ լավ տարված դատավարություններից ստացված ոգուտը: Իս հարկավոր և ընդգծել ամբողջ վճուհանությամբ: Աշխատավորներին քրեական պատասխանատվության յենթարկելուն անպատասխանատու վերարերմունք ցուցարբելու ուղղակի հետեվանք է հանդիսանում պաշտոնական հանցագործությունների վերաբերյալ յեղած գործերի հսկա տոկոսը, վորոնք վորպես կանոն իրենցից փաստորեն իսկական դատարկություն են ներկայացնում:

Այդ մասին բավական պերճախոս կերպով վկայում են Միութենական դատախազության առընթեր յեղող քրեական քաղաքականության ինստիտուտի կողմից մշակված հանցագործությունների 1934 թվի կնյուկուտուրայի տվյալները:

Մեր դատական քաղաքականությունը պաշտոնական հանցագործությունների բնագավառում իրենից խոշոր հետաքրքրություն է ներկայացնում, թեկուզ եննց մեր դատական քաղաքականության և ընկ. Սոսլիսի կադրերի մասին տված մայիսի 4-ի յողունցին համապատասխան լինելու տեսակետից:

Ի՞նչի մասին են խոսում այդ տվյալները: Ամենից առաջ այն մասին, վոր 1932 թվի համեմատությամբ պաշտոնական հանցագործությունները աճում են անընդհատ, յերբենն, ճիշտ է նվազելով, բայց հետո կրկին աճելով: Յեթե համեմատենք 1932 թ. առաջին կեսը 1934 թ. հետ, ապա 1934 թ. առաջին կեսում պաշտոնական հանցագործությունների համար ավելի շատ են պատասխանատվության յենթարկվածները քան 1932 թ. վերջին կեսին:

տասխանատվության յենթարկվածները քան 1932 թ. վերջին կեսին: Դրան համարժեք է այդ սյունակը, վորը վոչ միայն սուկ վիճակագրական սյունակ է, այլև նրա մեջ նրա ձողիկներից յուրաքանչյուրի տակ, նրա յուրաքանչյուր ճիավորի տակ կանգնած է կենդանի մարդը, ուղնելու արամագրությունը կատարելապես աչքի յե զարնում: Յեթե այդ «պաշտոնական հանցագործություններ»-ը յենթարկենք անալիզի, ապա կատարվի հետևյալ պատկերը: Որինակ, պարզվում է, վոր յերկաթուղային տրանսպորտի վրա 70% դատապարտված են ուղղիչ աշխատանքային-աշխատանքների: Իս պաշտոնական հանցագործություններով յեղած պատիժների գերակշռող կատարումն է Յերկիրորդ, վոր աչքի յե զարնում, դա այն է, վոր ուղղիչ-աշխատանքային աշխատանքների դատապարտվածներից շատ շատերը (մինչև 60%-ը) պատկանում են այն կադրերի թըվին, վորոնք տրանսպորտի վրա աշխատանքի ստած ունեն 10 և ավելի տարի: Պաշտոնական հանցագործությունների համար դատապարտվածների 30% պատկանում են մինչև 25 տարվա աշխատանքի ստած ունեցող բանվորներ թվին, իսկ դատապարտվածների 25% բանվորական ստած ունեն 25 տարուց ավելի:

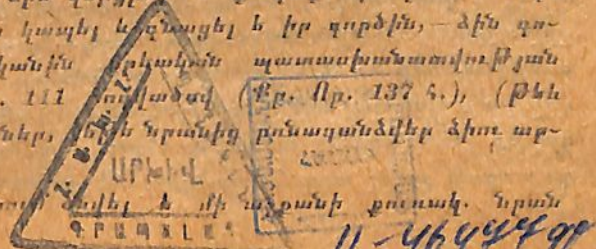
Մի բոպե մտածենք: Դատապարտվածների 70%-ը — դրանք ճին կազեր են, հիմնական արտադրական կադրերը:

Յերկիրորդ, ամենից հետաքրքրական հարգամանքը կայանում է նրանում, վոր պաշտոնական հանցագործությունների համար դատապարտության ամենաբարձր տոկոսն ընկնում է ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 111 հոդվածին (ՀՍՍՀ Քր. Որ. և 137 հոդ.): Այդ հոդվածով 1934 թվի ընթացքում դատապարտվել են պաշտոնական հանցագործությունների համար բոլոր դատապարտվածների 51%:

Այժմ ումը և ինչի համար են դատապարտում, — տես մի քանի որինակներ:

Թոնարարություն ազ չի դցել ճաշի մեջ, նրան քրեական պատասխանատվության են յենթարկում Քր. Որ. 111 հոդվածով (Քր. Որ. 137 հ. ՀՍՍՀ):

Կոյունտեակտն է ձին վերցրել և քաղաք պնալու համար, գնացել և քաղաք, ձին կապել և գնացել և իր գործին, — ձին գողացել են, կոյունտեակտին յերկան պատասխանատվության են յենթարկել Քր. Որ. 111 հոդվածով (Քր. Որ. 137 հ.), (թեև ավելի լավ և ճիշտ կլիներ յենի նրանից բնագանձվել ձիու արժեքը):

Կոյունտեակտն է ձին վերցրել և քաղաք պնալու համար, գնացել և քաղաք, ձին կապել և գնացել և իր գործին, — ձին գողացել են, կոյունտեակտին յերկան պատասխանատվության են յենթարկել Քր. Որ. 111 հոդվածով (Քր. Որ. 137 հ.), (թեև ավելի լավ և ճիշտ կլիներ յենի նրանից բնագանձվել ձիու արժեքը):

մորթել և կերել են. կոլոնտեսուսթյան նախագահին քրեական պատասխանատուութեան են յենթարկում մատղաշք Շչպահայաներու համար:

Կոլոնտեսականին պատասխանատուութեան են յենթարկել նքա համար, վոր իջեցրել է սերմացուի նորման, թեև համենայն դեպս բերքը յեղել և առատ, նրան դատել են և դատապարտել:

Ապրանքային ֆերմայի վարիչը հողացել է յերկու հորթերի համար և ցրտից նրանց տեղափոխել է տաք բնակարան. փչացել են հորթերի ականջները. նրան դատել են և դատապարտել Քր. Որ. 131 հոդվածով:

1935 թվի հունվար ամսին ժողդատարանի կողմից դատապարտվում է վոնն Պանկրատով Քր. Որ. 109 և 111 հոդվածներով (Քր. Որ. 135 և 137 հ. հ. ՀՍԽՀ Քր. Որ.) կոլոնտեսուսթյանը նրա կողմից հասցված 69 ոււրլու փաստը զանձեղու գծով: Մեղադրյալ Պանկրատովը կոլոնտեսուսթյան կողմից քաղաք է ուղղարկված յեղել հաճաքը վաճառելու և փոխանակ հաճաքը 26—29 ոււրլով վաճառելու, նա վաճառել է այն 23 ոււրլով, նրան պատասխանատուութեան են յենթարկել վատ առևտրի համար:

Այդպիսի պրակտիկան վկայում է ամեն ինչի՞ բայց վոչ յերբեք կազմերի նկատմամբ հողատար վերաբերմունք ունենալու մասին:

Ահա թե ինչ է ներկայացնում Քր. Որ. 111 (Քր. Որ. 137) հոդվածը, այսպիս ասած՝ իր շարժման մեջ: Այսպիսի պրակտիկային հարկավոր է վերջ տալ վճռականորեն: Հարկավոր է այստեղ այնպիսի պատժիչ միջոցների ճիշտ փոխհարաբերութեան հարց գնել, ինչպիսին են ուղղիչ-աշխատանքային աշխատանքները և ազատազրկումը:

Գյուղատեսական կամպանիաների վերաբերյալ գործերով յեղած դատավճիռների համարյա 70%—ը ուղղիչ-աշխատանքային աշխատանքներ են յեղել: Հարց է ծագում, նպատակահարմար է՞ արդյոք գատի տալ գյուղատեսական կամպանիաների հետ կուպոնանցող գործերով, յի՞թե նրանց դատավճիռները հանգում են ուղղիչ-աշխատանքային աշխատանքների, — կարծում եմ, վոր աննպատակահարմար է: Այսպիսի դատավճիռները, ասում են այն մասին, վոր կա գատապարտվողները այնքան էլ վատնալոր չեն, վորպեսզի կարիք լիներ նրանց ազատազրկելու: Հետևապես, ինչի՞ նրանց դատարան քարշ տալ և նստեցնել մեղադրյալի աթոռի վրա, յե-

թե նրանք վտանգավոր մարդիկ չեն համարվում: Իհարկե անխուսափելի յ է ընական, յերբ գործերի վորոշ տոկոսը հանգում են այնպիսի պատժի, վորպիսին է ուղղիչ-աշխատանքը: Բայց այդ տոկոսը չպետք է շատ բարձր և գերակշռող լինի, և այն էլ այնպիսի գործերում, վորպիսին են անտեսակաւ-քաղաքական կամպանիաների հետ կապված հանցագործութեանները:

Իր վրա ուղադրութեան արժանի յե նաև այն հանգամանքը վոր պաշտոնական հանցագործութեաններին համար դատապարտվածներին մեծ մասը, — մոտ 52%—ը դատապարտվել են անգործունեյութեան և անփութութեան համար: Միանգամայն պարզ է, վոր թե անփութութեանը և թե անգործունեյութեանը պետք է հետապնդվեն քրեական կարգով միայն այն դեպքերում, յերբ այդ անփութեանը լուրջ բնույթ է կրել: Բայց չէ վոր ամեն մի անփութութեան լուրջ բնույթ չի կրում: Իշխանութեանը ի շարք գործադրում և իշխանազանցութեան կազմել են — 26% իսկ շահադիտական հանցագործութեաններ՝ միայն 14%:

Անհայտ է, վոր պաշտոնական հանցագործութեանների դեմ տարվող պայքարում մեր ուղադրութեանը այն կողմը չի ուղղված, ուր հարկավոր է: Փոխանակ նրան, վոր պայքարենք ժուլիկների, հափշտակիչների, վատնողների դեմ, մենք հաճախում ենք այնպիսի հանցագործութեանների մասին, վորոնց դեմ կարելի յե պայքարել այլ միջոցներով, քան քրեական դատարանով:

Այլ կերպ է դրված աշխատավորների անձնական շահերը խախտող հանցագործութեանների դեմ տարվող դատական քաղաքականութեան հարցը: Մասնավոր դուրջի գողութեանների դեմ պայքարելու բնագավառում մեր քրեական քաղաքականութեանը և դատական պրակտիկան ճշակու անհրաժեշտութեան մասին խուսափում են այնպիսի փաստեր, յերբ այդ կատեգորիայի հանցագործութեանների համար 1934 թ. տոալին կիսամյակում դատապարտվածների 63%—ը յենթարկվել և ուղղիչ-աշխատանքային աշխատանքների: Ճիշտ է՞ արդյոք այս քաղաքականութեանը աշխատավորների գույքային շահերը պաշտպանելու գրույթի անտախտակից. — իհարկե ճիշտ չե, քանի վոր գողութեանները իրենցից կանցագործ յերեւոյթներ են ներկայացնում, չափազանց վատնալոր են վոչ միայն առանձին աշխատավորների համար, այլև մեր ամբողջ անտեսութեան համար: Գողութեանը կաղծալուծում և աշխատողին և աշխատանքը:

Յեղեղ են դեպքեր, յերբ գողերը ահաբեկել են կոլտնտեսականներին. մարդիկ վախեցել են դաշա դուրս գալ աշխատանքի վորովհետև նրանց բացակայութեանց ոգովելով գողերը մաքուր ավելելիս են» յեղել նրանց խրճիթներն ու սնանկները:

Միութենական դատախազութիւնը, յեղելով այդ տեսակի հափշտակութեաններէ հատկապէս վտանգավոր բնույթից, հանրապետութեաններէ քրեական սրենսդրքերը հատուկ հողվածներով լրացնելու համար հատուկ նախագիծ մտցրեց որնստորագրեան մարմիններէ մտա: Այդ նախագիծը նման գողութեաններէ համար նախատեսուում է մինչև 5 տարի ազատազրկում:

Բոլոր գողութեաններն ի հարկե այդպես խիստ չպետք է հետապնդվեն, սակայն մենք պարտավոր ենք պահանջել, վորպեսզի դատավորները ավելի խիստ դատեն՝ աշխատավորների գույքը հափշտակելու համար, համարյա թույլ չտալով, վորպէս պատիժ նրանց նկատմամբ ուղղիչ-աշխատանքային աշխատանքներ նշանակել, վորով և չարհամարել այդ կարգի հանցագործութեանների լրջութեանը:

Նույնը պետք է սակ նաև այսպիսի հանցագործութեանների մասին, վորպիսին են խուլիգանութեանը և մարդկային անձնավորութեան նկատմամբ արտահայտվող ամեն տեսակի ծագբանքները: Նմանապես շարժական մեղմ պատիժներ են սահմանվում դեպի մարդը ցույց տրվող անուշադիր վերաբերմունքի, կշանքի, անողջութեան և մարդկային անձնավորութեան արժանապատվութեան դեմ ուղղված հանցագործութեանների համար: Այստեղ յերբեմն մենք համարում ենք մինչև այն սահմանին, վորից զենք սկսվում է համարյա կատարյալ անպատժելիութեանը: Իրավ պատճառը մի կողմից նաև մեր քրեական սրենսդրութեան թերութեաններէ մեջ պետք է փնտռել: Այդ թերութեաններով է բարցատրվում վերջին ժամանակներս մի շարք նոր որինսոգծերի յերևան գալը, վորոնք կատարելապէս տեղին և եսկան փոփոխութեաններ են մտցնում այդ բնագավառում, քանի վոր աշխատավորների գույքային և անձնական շահերի պահպանութեանը, հատկապէս ներկայումս, արդարադատութեան մարմինների կարևորագույն խնդիրներէից մեկը պետք է հանդիսանա:

Շնորհիվ սոցիալիստական շինարարութեան հաջողութեաններէ և դրա հետ կապված աշխատավորական լայն մասսաների նյութական բարեկեցութեան բարձրացման, այժմ բան չորք գողերի և թալանչիների հարձակման յենթակա մի բան ունի, վորպի-

սին չունենր նա նախահեղափոխական շրջանում և անգամ հեղափոխութեան առաջին տարիներում: Իրա համար ել այժմ հարկավոր է ավելի հաստատուն և ամուր դնել բանվորների և կոլտնտեսականի անձնավորութեան, նրանց արժանապատվութեան պահպանութեան հարցը՝ ամեն տեսակ բռնութեաններից, նրանց գույքի պաշտպանութեան հարցը՝ ամեն տեսակ հափշտակութեան փորձերից, վորովհետև այժմյան պայմաններում, սոցիալիստական շինարարութեան փայլուն հաղթանակների պայմաններում, յերբ սոցիալիստական հասարակարգը դարձել է միակ և տիրապետող ուժը մեր անտեսական կշանքի բոլոր ասպարեզներում, դասակարգային թշնամին և ապագասակարգայնացած թափթփուկը սիստեմատիկ գողութեամբ, կողոպտելով և ահաբեկելով կոլտնտեսականներին, բանվորներին, աշխատավորներին, խորխում են խորճըրգային ամբողջ իրավակարգի ամբուլթեանը, փաստում սոցիալիստական շինարարութեան ամբողջ գործին: Այն ինչ, պայքարել այդ ձակատամասին շատ քիչ ուշադրութեան է դարձվում մեզ մոտ և դա իր արտացոլումն է գտել այն քրեական սրենսդրութեան, վորք Գուպել և և վորին փոխարինելու համար պատրաստված է Քր. Ռթ. 1934 թվի նախագիծը, սակայն նույն այդ նախագիծը լուծում է մեր հետաքրքրող հարցը նույնպէս թերի և անհետեղապանորեն:

Այժմ առանձին ուժգնութեամբ խնդիր է դրվում վճռական կերպով հրաժարվել—անպատասխանատու և անուշադիր վերաբերմունք ունենալուց այնպիսի հարցի հանդեպ, վորպիսին է քրեական պատասխանատվութեան յենթաբեկիւլ հարցը, Հարկավոր է տասնյակ անգամ մտածել՝ նախքան պատասխանատվութեան յենթաբեկելը, տասն անգամ բարեխիղճ կերպով ստուգել այն հիմունքները, վորոնց վրա վորոշում է ընդունվում պատասխանատվութեան յենթաբեկելու: Սրանից յերբեք չի կարելի յեղրակացնել վոր հանցագործութեանների դեմ մեր պայքարը պետք է թուլացնել: Յերբ քաղաքացիական պատերազմից ասաց՝ «դատավորները դատում են», վրմանք փորձերը մեղադրում, իսկ խորտակումները անում են», վրմանք փորձում է յին մեկնարանել այդ վորպէս չդատելու, դատի չյենթաբեկելու լողունգ: Իս ընկ. Կազանովիչի մտքի կոպիտ խախտումն էր: Մեր լողունգը, մեր ամբողջ կուսակցութեան, մեր առաջնորդ ընկ. Յոաիլինի լողունգը, չի նշանակում այն, վոր պետք է դուրսբել դատելուց, այլ նշանակում է, վոր պետք է դատել մտածված և հիմնավորված ձևով: Նա պահանջ է առաջադրում չդատել ամեն

մի դատարակ բանի համար, մանր բաների համար. պահանջում
 եւրջ և պատասխանատու կերպով լուծել դատի տալու հարցը
 Մեզ հարկավոր է մեր ուշադրութունը կենտրոնացնել իսկական
 հանցագործութունների վրա, լուրջ հանցագործութունների վրա
 վորպեսզի չտարվենք մանրուշքով, վորպեսզի չտուայվի այնպիսի
 դրութիւն, վոր դատարանները ծանրաբեռնվին նվազ կարեւոր
 թիւն ունեցող գործերով և այն ել այն ժամանակ, յերբ լուրջ
 և պրոլետարական պետութեան համար իրոք վոր վտանգ ներկայ
 յայցնող հանցագործութունները մնում են անպատիժ:

Պաշտոնական և այլ տիպի զանազան հանցագործութուննե-
 րի համար պատասխանատուութեան յենթարկելու ժամանակ ազ-
 խատավորների հանդեպ հոգատար վերաբերմունք ունենալը և
 նշանակում պատասխանատուութեան յենթարկելուց հրաժարվելը և
 նշանակում պետութեան թշնամիներին ավելի շեշտակի և ավելի
 վճռական հետևողականութեամբ քրեական պատասխանատու-
 թեանց յենթարկելուց և այլ թշնամիների հետ անխնայ դատաստան-
 տեսնելուց հրաժարվել. այլ ընդհակառակը—վերջ տալով քրեա-
 կան պատասխանատուութեան յենթարկելու կամպանիոն ձևին, հրա-
 ժարվելով այդ հարցը լուծելու հին մեթոդներից, վորոնք անհա-
 մատեցման խնդրի հետ, կադրերը խնամելու հարցի հետ, բաց չը-
 թողնելով և չխնայելով կադրերին՝ աննշան և դատարակ զանցանք-
 ների համար, հրաժարվելով աշխատավորների կողմից իրենց պար-
 տականութունների մեջ կարգապահական խախտումներ թույլ տա-
 լու ամեն մի դեպք քրեական հանցագործութուն վորակելու և
 նրանց մեղադրյալների ակտիվ նստեցնելու պրակտիկայից, մենք
 կհամենք մեր աշխատանքների բարելավման, մենք կբարելավենք
 նաև այդ աշխատանքի վորակը:

Մերք հարցը այնպես պետք է դնենք, վորպեսզի մեր մարզ-
 կանց նկատմամբ հոգատար վերաբերմունք ունենալու խնդիրը
 միաժամանակ կապված լինի մեր մարզկանց թշնամիների, մեկ
 գործի թշնամիների հետ անխնայ դատաստան տեսնելու հետ, իսկ
 դրա համար, պետք է զիտենալ նրանց գանել, իսկ նրանց գանել
 իմանալը մենք մինչև այժմ, ինչպես պետք է չենք սովորել:

Նրժնի-Տազիլի քննչական մարմինները, Բեկովի սպանու-
 թեան գործով («Были горы высоко»-ի հեղինակը) միութենա-
 կան դատախազութեան քննիչ ընկ. Պոլիցկու տեղը ժամանելու
 պահին կալանքի էյին անել մոտ 100 մարդ Բայց այդ 100 կա-

լանավորվածների մեջ իսկական մարդասպանները չգտնվեցին. նը-
 բանց գտան միայն այն ժամանակ, յերբ կարողացան ձեռնամուխ
 լինել հիմնականին՝ յերբ հաշիվի առան գործի բոլոր հանգամանք-
 ները և ձգեցին քննչական մարմինների ձեռքում գտնվող
 «Թելերը» այդ ժամանակ մարդասպանները գըտ-
 նվեցին և այժմ մարդասպանները մեր ձեռքումն են և Գերագույն
 դատարանի զինվորական նստաշրջանը մտ որերս կդատի նրանց
 Նրժնի-Տազիլում:

Յերբ մենք խոսում ենք կադրերի նկատմամբ հոգատար վե-
 րաբերմունք ունենալու և դատի արվողների թիվը կրճատելու մա-
 սին, հիմնավորված կերպով դատի տալու վերաբերյալ մեր աշխա-
 տանքը ուժեղացնելու հաշիվն մասսայորեն և հիմնավորված կեր-
 պով դատի տալու դեմ պայքարելու մասին, դա չի կարելի ըմ-
 բրանել վարպես մեր պայքարի թուլացում, այլ ընդհակառակը,
 պետք է հասկանալ վորպես պայքարի ուժեղացում իսկական հան-
 ցագործների դեմ, ի հաշիվ չակերտավոր «հանցագործների» դեմ
 պայքարելուց հրաժարվելու Պետք է հասնել նրան, վորպեսզի
 քրեական պատասխանատուութեան յենթարկելը պատասխանա-
 տուութեան յենթարկվող մարդու, ինչպես նաև նրան շրջապատող-
 ների և նրա բարեկամների համար լինեն նշանակալից դեպք. մա-
 նավանդ այդպիսի դեպք պետք է լինի նրան դատի հանձնելը և
 նրա դատապարտութունը Պետք է հասնել այդպիսի դրութեան,
 յերբ քրեական պատասխանատուութեան յենթարկելը, դատի տա-
 լը և վճռահատութունը բոլորի կողմից, առանց բացառութեան
 դիմվի, վորպես նախատինք, վորպես ճշմարիտ և արժանի պա-
 տիժ. Իսկ ինչ ենք անստում մենք մեզ մոտ ներկայումս: Մեղա-
 դրյալին շրջապատողներից շատերը մտածում են՝ «այստոր դու յես
 մեղադրական ակտի վրա, իսկ վաղը յես»: Այսպիսի դրութեան
 անկալութեան գեղարում հանցագործութեան դեմ տարվող պայքա-
 րը վճռականորեն վոչ մի արդյունք ունենալ չի կարող, նա հա-
 վատար է շատով ջուր կրելուն» կամ

«Ներկայումս շատերը դատական պատասխանա-
 տուութեան յենթարկելու վրա նայում են, վորպես վարդավեցուցիչ
 մի դեպք, վորպես պատահական բայց անխուսափելի անախտեթու-
 թիւն, վորպես ինչ վար պարհակի վրա:

Նման դրութեան առաջ, յերբ յուրաքանչյուր ծառայողը կար-
 ծում է, վոր յեթի ինքը դեռևս չի դատապարտված, ապա դա
 շփախտա թուրիմացութեամբ միայն, վոր նրա այդ «բաժակը»

դեռևս իրենց չի անցել, ապա այս դեպքում հանցազորութեան դեմ ճիշտ պայքար տանել հնարավոր չէ: Այստեղ անհրաժեշտ է վճռական բեկում, վճռական շրջադարձ: Դատական պրոցեսի հետ չի կարելի վերաբերվել վորպես մի սովորական յերևույթի: Չի կարելի թույլ տալ այնպիսի դրուձյուն, վոր դատի տալու հետ վերաբերվեն վորպես մի վոնչուձեթյան հետ: Խորհրդային դատի տակ չնկնելը, դա վոնչուձեթյուն չէ, դա նախատինք է, դա արտահարգ լուրջ գործ է: Յե՛կ այդ պետք է իմանա յուրաքանչյուր խորհրդային քաղաքացի: Բայց նա ճիշտ կարող է հասկանալ այդ միայն այն ժամանակ, յերբ տեսնի, վոր չնչին բանի համար խորհրդային յերկրում դատի չեն տալիս, վոր խորհրդային յերկրում դատարանը լուրջ, պատասխանատու պետական գործ է:

Դժբախտաբար, նույնիսկ մեր խորհրդային արդարագատութեան աշխատակիցները միշտ չեն, վոր նայում են մեր դատարանի վրա հենց այս կերպ: Նրանք հաճախ իրենց այդ պատասխանատու պարտականութեան հետ վերաբերվում են ինչպես ամենատվորական առօրյա գործի, ինչպես «կենցաղային յերևույթի»:

Մեր դատավորները հաճախ չեն մտահոգվում այն մասին, թե իրենց աշխատանքը և վճիռները համոզեն վորեւ մեկին իրենց հանձնարարված գործի կարևորութեան մասին: Յերբեմն դատավորը առանձին կերպով լուծելով վորեւ գործ, նույնիսկ գատավճիռը չի հայտարարում: «Ով հետաքրքրվում է վճուով, թող դա վաղը»: Այսպես հայտարարեց մտերս Մոսկվայում դատավորներին մեկը, ակներև կերպով չհասկանալով իր աշխատանքի չյուր դատավորի և յուրաքանչյուր դատախազի ինդիքն և հաճախում է այն բանին, վոր դատի տալը բրեական պատասխանատուութեան յենթարկելը հանդիսանա մի հաղվազյուտ դիպված, դատի կանչվողի, նրա բարեկամների և ամբողջ հասարակութեան համար: Մեր դատական գործունեութեան հանդեպ նման հարևանցի վերաբերմունքը ցույց տալով, ինչպես դա պատահում է մի քի և իրավագիտակցութեան վոչ թե ամբացում, այլ ուղիղ հակառակը: Մենք ջուր ենք լցնում թշնամու ջրաղացին: Ահա թե ինչու ամենայն վճուականութեամբ մենք պարտավոր ենք ապահովել խորհրդային յերկրի յուրաքանչյուր աշխատավոր քաղաքացու հանդեպ լրջմիտ, հանդիսա և հիմնավորված վերաբերմունք:

բրեական պատասխանատուութեան յենթարկելու և դատի տալու հարցը վորոշելիս: Այդ հարցի նկատմամբ ցույց տրված անպատասխանատու վերաբերմունքի մասին կարելի չէ դատել դարձյալ յերկաթուղային տրանսպորտում բրեական պատասխանատուութեան յենթարկելու պրակտիկային: Վերցնենք այնպիսի յերկաթուղիներ, ինչպիսիք են՝ Հարավայինը, Յեկատերինյանը, Կիրավին, Հարավ Ուրալյանը: Այստեղ կարճված գործերի թիվը հասնում է 34⁰/₁₀, 35⁰/₁₀, 33⁰/₁₀, 42⁰/₁₀: Հարց է առաջ գալիս, — ինչու համար են պատասխանատուութեան կանչելու Ինչու վաղորագ չեն կշտադատել բոլոր հանգամանքները, չեն մտածել, թե կ՛ան արդյոք բավարար հիմքեր դատի յենթարկելու համար: Նրա համար, վոր խայտատակ անպատասխանատու վերաբերմունք են ցույց տվել դեպի իրենց պարտականութեանները:

Սակայն դեպի իրենց գործը ցույց տված անպատասխանատու վերաբերմունք յերևում է նուե արդարագատութեան մի քանի որգանների աշխատանքներից:

Թույլ տվեք մատնացույց անել, թե ինչպիսի աշխատանք է գնում մի այնպիսի պատասխանատու կոլեգիայում, ինչպիսին ՌեՍՏՁ Գերագույն Դատարանի Հատուկ կոլեգիան է: Պարզվում է, վոր ս. թ. մայիսի 8-ին, միութենական դատախազութեան աշխատակիցների Գերագույն դատարան գնալու որը, յերեք կողմով պետք է քննվեր մոտ 60 գործ: Առավոտյան ժամի 9-ից մինչև յերեկոյան ժամի 5-ը, մի կազմը քննել է 25 գործ, այսինքն յուրաքանչյուր գործի վրա վատնել է 19,2 րոպե: Յեթե նկատի ունենանք, վոր մի քանի գործերով յեղել են 10-ական մեղադրյալներ, ապա մտածեցեք, թե աշխատանքի ինչպիսի պայմաններ գոյութեան ունեն Գերագույն դատարանի հատուկ կոլեգիայում: Ճիշտ է, այդ գործերը յեղել են բեկման կարգով քննվող գործեր, սակայն բեկման կարգով քննվող գործերի համար ել անհրաժեշտ է ժամանակ ունենալ հարցերը լրջմտրեն լուծելու համար: Իսկ ինչպես են մասնակցում այդ գործերի քննութեայր դատախազները: Վորպես կանոն դատախազները տալիս են բերանացի յեզրակացութեան, նրանք մեծ մասամբ միանում են Հատուկ կոլեգիայի նախագահի արած հետևութեաններին: Պատահում է, վոր շրջանային դատախազի բողոքարկած գործը զեկուցում է վոչ թե մասնակցող դատախազը, այլ կոլեգիայի զեկուցող անդամը: Հանրապետական դատախազութեան վարչութեան դատախոզը, վորը պետք է պաշտպանի շրջանային իր կոլեգիային, բացակայում է:

Մինչդեռ Հատուկ կրթագիտման մասը գործերը պահանջում են շատ բարձր ուղարկութուն, քանի վոր ստալինն առայնուհետք ընտելում ժամանակ այդ գործերը վճարում են մեծ մասամբ որևէքի կողմից խախտումներով:

Վերջինից Տաշքենտ քաղաքի 44-րդ քաղաքամասի ժողովատարանի գործն ըստ մեղադրանքի կարմիր պարտիզան, բանվոր կուս. անդամ Ալաուսիջու՝ աշխատանքում անվուրջ վերաբերմունք ունեցնելու սալու առթիվ, վորի համար դատապարտված է նա մեծ արքի ուղղիչ աշխատանքի: Մինչդեռ իրականում Ալաուսիջին վոր մի անվուրջութուն չի հայտնաբերել: Սակայն անհրաժեշտ չեղած Միութենական Դատախազի միջամտութունը, վորպեսզի դատական որդաները ուղարկութուն գարձնելին այդ ընկերոջ նկատմամբ թույլ արված ազդակող անարդարության վրա:

Կամ խոփներ Կարմազովի գործը, վորը դատապարտված զեկաններին 8-ի որևէքով 6 ամսովա ազատազրկման անվորատափողականներ (հաստոցի մաս) բաց թողնելու համար: Գործն ստուգումից պարզվեց, վոր դա փորձական լաբորատորիա չի վոր Որջանակի ձեռքի ավանան այդ գործարանում փորձական աշխատանքներ են տարվում և վոր խոփներ Կարմազովը խիստ արժեքավոր մասնագետ է:

Վերջինից Լավակի գործը, մի մարդ՝ վոր բազմիցս պարենատրվել է, սակայն պարզվում է վոր դատապարտված է նա Ռեյ քայինայի Կրամո-Չավոսկի ռայոնի ժողատարանի կողմից անպետք կոչելի բաց թողնելու համար: Նա աշխատել է ավելայ աշխատանքում ընդամենը 3 ամիս, վորպես առաջ քաշված չի կարողացել արագ կերպով յուրացնել այդ աշխատանքը: Ինչ վերաբերում է կոչիկի անպետք համարելուն, պարզվում է վոր դա չի միտումնավոր ե կոչիկը յեղել է վոչ տեսակավոր, նմանել է Զ-րդ անասկին:

Սեմենի գործը, — № 2 Ռադիո գործարանին կից բանջարեղենի պահեստի շինարարության պետը իբր թե կեղծ պահանջաթերթ կազմելու և 230 ո. յուրացնելու, ինչպես նաև բանվորներին արտաժամյա աշխատացնելու համար ճանաչված է մեղավոր Քր. Որ 135 հ-ով և դատապարտված է 6 ամսվա ուղղիչ աշխատանքի, թեև այդ հանցավորության ապացույցները յեղել են խիստ խախտում:

Գեկի գործը, — դատապարտված ողոստուի 7-ի որևէքով, 10 ամսվա ազատազրկման, Ռեզմուրսկի մարզային դատարանի կողմից:

միջ: Ինչնման է գործի Եյությունը: Պարզվում է, վոր այդ Գեկն ուստորագրել է վագոնների պարագուրդի 570 ուղբու, իբր թե 2 կեղծ հաշիվներ, մինչդեռ գործում վոչ մի ավելայ չկա այդ հաշիվների կողմ լինելու մասին:

Ստալինյան ռայոնի Բրոդսկու գործը, դատապարտված Քր. Որ. 137 հող., նրա համար, վոր իր ղեկավարած Բուդյոնսու անվան գործարանին պետք յեղած ուղարկութուն չի դարձրել թեբակատարել և արակտորի մասերի արտադրության պլանը, վորպեսպին սակայն ստուգման ժամանակ չհատատվեց:

Դատական աշխատանքների վորակի մասին կարելի չէ դատել այնպիսի փաստերով, ինչպիսին Պրոկուրի րայոնի ժողատարանի վճիռն է, վորտեղ ասված է, «մեղադրյալը իրեն մեղատարանի վճիռն է, վորտեղ ասված է, «մեղադրյալը իրեն մեղատարանի վճիռն է, վորտեղ ասված է, «մեղադրյալը իր անմեղութուն վոր չճանաչեց, բայց չկարողացավ ապացուցել իր անմեղութունը»: Մեղադրյալին այդ հիմունքով էլ դատապարտել են: Նման նը»: Մեղադրյալին այդ հիմունքով էլ դատապարտել են: Նման նը»: Մեղադրյալին այդ հիմունքով էլ դատապարտել են: Նման նը»: Մեղադրյալին այդ հիմունքով էլ դատապարտել են: Նման նը»: Մեղադրյալին այդ հիմունքով էլ դատապարտել են: Նման նը»:

Պետ և ասել, վոր մեր աշխատակիցներին շատերն իբրև անշն զրված խնդիրներից գլուխ չեն հանում: Մենք ունենք իբրև գործին ակնհայտ անբարեխիղճ վերաբերմունք ունեցնող և հաճախակի դեպքեր: Ահա որինակ Մոսկվայի մի քանի դատարանների բնութագիրը:

Ժողատարանի աշխատակիցը մտնում է դատական դահլիճը և հայտարարում «բաղաքացիներ, ազատեցեք նստարանները, այնտեղ տուժողները պետք է նստեն, վորոնց կարելի է ունենք, իսկ ձեր կարիքը չունենք»:

Իբրև վկա կանչված քաղաքացիներից մեկի խնդիրն այն մասին, վոր շտապեցնեն գործի ընտելցուցումը, քանի վոր ինքը աշխատանքի պետք է գնա և բոլորովին սպասել չի կարող, դատարանի քաբտուղարը պատասխանում է, «Ինչ արած վոր սպասեց բանի քաբտուղարը պատասխանում է, «Ինչ արած վոր սպասեց չեք կարող, դուք յեկել եք վոչ թե պարի յերեկո, այլ յեկել եք դատարան, նստեցեք»:

Իսկ ինչպես է գրված մեղ մտ գաղանի խորհրդակցական անյակը գործը: Յեթն մենք ավելի հաճախ դիմելինք դատարաններին, կտանելինք, վոր մի շարք գեպքերում այդպիսի չեն եղ մտաբերում:

Ահա և ժողատարանի կամերան: Մոսկվայի պրոկուրատրական ռայոնի 6-րդ քաղաքամասի ժողատարանում ընկ. Նուրմեն:

սկայան քննում ե վոմն սայրապանի գործը, վորը տակով տալով
 2 քաղաքացիների, մարմնակառն մնասվածք ե պատճառել նրանց
 ներկայացել են միայն տուժողները, մեղադրյալները բացակայում
 են, վորոնք ինչպես պարզվեց, գտնվում են արձակուրդում: Գոր-
 ժը սխալ ե նշանակված, պետք ե հետաձգել մինչև մեղադրյալնե-
 րի արձակուրդից վերադառնալը: Հնայած դրան դատավորը սկսում
 ե քննել գործը, ընդվորում, տուժողները բողոքում են, վոր առա-
 ջին անգամը չե վոր իրենք կանչվում են դատարան ե վոր իրենք
 կորցնում են աշխատանքի որեր, վորոնց համար վոչ վոր չի վճա-
 րելու իրենց: Կինը բարձրաձայն գոռում ե «սա ի՞նչ ե, սա ուղ-
 զակի ծաղրել ե»: Այդ ժամանակ դատավոր նուրբիսկայան «Հե-
 ղինակավոր» կերպով բացատրում ե տուժողներին. «Ահա գուք
 ձեք բերանը այնպես եք բաց արել, վոր քիչ եր մնացել սայրակը
 թափայտերով ներս մտնել: Հարկավոր չե բաց անել բերանը,
 յերբ փողոցով ես անցնում» ե այն: Յեկ այսպիսի բացատրու-
 թյունից հետո հայտարարում ե «գործը հետաձգվում ե մինչև մե-
 ղադրյալների արձակուրդից վերադառնալը»: Յերբ տուժողները
 ուղղվում են դեպի դուռը, դատավորը հասարակության հազա-
 րության ծիծաղի տակ նրանց հետևից բաց ե թողնում ուսպիկա-
 յով նայեք, բերանը բաց մի անեք, թե չե նորից վայր կընկ-
 նեք»:

Ահա բառացի քաղվածքներ այն զեկուցագրից, վորը ներ-
 կայացրել ե ինձ տրանսպորտի գլխավոր դատախազի սղնակաճ
 թեկ. Սեմյոնովը ե վորի աչքի առաջ են տեղի ունեցել այս բո-
 յորը, յերբ նա, իմ հանձնարարությամբ, ի թիվս այլ դատախազ-
 ների, ծանոթացել ե ժողովրդական դատարանում դատական նիս-
 տեր տանելու քնույթին ու կարգ ու կանոնին:

Յեթե մենք դատական ե դատախազական աշխատանքի բուն
 սխտեմում դեպի աշխատանքն ունեցած մոտեցման մեջ չմտցնենք
 վորեն կոնկրետ փոփոխություն, յեթե մենք ջանք չլիսինք մեր
 տրամադրության տակ յեղած բոլոր միջոցներով ե ուժերով լիկ-
 վիզացիայի յենթարկելու այդ խայտառակ աշխատանքը, վորպես-
 չի նա առաջ չբերի ծիծաղ ե գայրութ, ապա մենք չենք բարե-
 լավի դատարանի ե դատախազության աշխատանքի վորակը, մեղ
 չի հաջողվի բարձրացնել մեր դատարանի հեղինակությունը:

Դատարանում խոշոր դեր ե խաղում դատախազը մինչդեռ
 մենք ունենք դատախազի կողմից դատարանի հանդեպ ցույց
 տված վոչ պատշաճ վերաբերմունքի հաճախակի դեպքեր, յերբ

դատախազը թույլ ե տալիս իրեն արհամարհական վերաբերմունք
 ցույց տալ դեպի դատարանը: Այնպիսի խայտառակ վերաբեր-
 մունք դեպի դատարան, յերբ դատախազը բանի տեղ չի դնում
 դատարանին ե բարոյալքող ազդեցություն ե թողնում հասարա-
 կության վրա:

Մի անգամ յերբ դատարանը չի բավարարում դատախազի
 միջոցառությունը, վերջինս դեմոնստրատիվ կերպով հեռանում ե դա-
 տարանի դահլիճից: Հաճախ դատական նիստերը տարվում են ան-
 թույլատրելի անավարի յեղանակով. շտաբվում են անմիտ սրա-
 խոտություններ, քրեական դահլիճի մշտական հաճախորդների
 շրջանում եժանազին հաջողություններ ձեռք բերելու նկատառու-
 մով: Մինչդեռ դատական նիստերում, ավելի քան մյուս բոլոր
 հիմնարկությունների նիստերում, պետք ե պահպանվի ոմերա-
 ժեշտ լրջություն ե հանդիսավորություն:

Յես դնում եմ հարց՝ այնպիսի միջոցների դիմել, վոր դա-
 տական նիստերը հատկապես լինեն հանդեսավոր: Մենք պահան-
 ջում ենք արդեն վերցնել գլխարկները, պահանջում ենք լսել դա-
 տարանի վճիռը հոտնկայս, սակայն դա կուենես յերկրորդա-
 կան նշանակություն, յեթե դատավարության ամբողջ ընթացքը
 հարգանք չսերշնչի մարդուն դեպի դատարանը: Ինձ թվում ե
 վոր այստեղ հասկայական դեր ե խաղում գործի արտաքին կող-
 մը: Կուլտուրականություն, լրջություն, հեղինակություն, — ահա
 սրանք են դատարանի նորմալ աշխատանքի պարտադիր կանոն-
 ները:

Հսկայական նշանակություն ունի գործի նյութական-կազմա-
 կերպչական կողմը: Այդ ասպարեզում արդեն վորոշ բան արված
 ե մեղ մոտ, բայց հնայած դրան պետք ե մատնանշել, վոր դա-
 տարանների ե դատախազների զբառնեյակները զեռես գանձվում
 են խայտառակ վիճակում: Այժմ յեթե մենք այս հարցերը չլու-
 ծենք, ապա հազիվ թե կարելի լինի հույս ունենալ վոր մեր աշ-
 խատանքի վորակը անհրաժեշտ բարձրության կհասցվի: Մեկը
 որդանապես կազված ե մյուսի հետ: Յես այլևս չեմ խոսում քրե-
 րության վորակի մասին, այն միջոցառումների մասին, վորոնք
 պետք ե կիրառվեն ընկ. ՍՍԱԼԻՆԻ ե Խորհրդների 7-րդ Համա-
 դումարի առաջադրած խնդիրների կապակցությամբ, մեր սանձա-
 կազրության փոփոխությունների վերաբերյալ, վորպիսին հարց
 ե դնում մեր առաջ մեր դատավարությունն ու դատարանակազ-
 մությունը հետագա դեմոկրատացման յենթարկելու: Մասնավոր-

քապես յես անհրաժեշտ եմ համարում հարց դնել ժողովրդական զորակազմի մասին: Խորհրդը պահանջում է համապատասխանի իր լուրջ կոչմանը:

Ժողովրդական ատենակախների բայ ընտրությունը յես գրեալում եմ, վոր պետք է փոխարինվի փակ ընտրությամբ: Խորհուրդների ընտրության ժամանակ ունեցած այն բոլոր առավելությունները, վոր ունեն փակ ընտրությունները, այդպիսիք լինովին պահում են իրենց ուժը նաև ժողովրդական ատենակախների ընտրության ժամանակ: Ինչպիսի առարկություններ կարող են լինել այս առթիվ, յես այդ չեմ տեսնում: Փակ ընտրությունները քաղաքական պատասխանատվության պահանջներ կատարողի այդ ինստիտուտի համար, ժողովրդական ատենակախների նկատմամբ կներշնչի ավելի մեծ չափով կապահովի նրանց ինքնուրույնությունը և պատասխանատվությունը: Այդ հարցը իհարկե մենք պետք է մանրամասնորեն քննարկենք: Բայց այն կարգը և այն պայմանները վորոնց մեջ տեղի յես ունենում ընտրությունները ներկայումս, վճռականորեն պետք է փոփոխան յենթարկվեն: Ներկայումս ընտրությունը կրթ տեղի յես ունենում կամպանիոն ձևով, ընտրված ժողովրդական ատենակախների մեծ մասին, վոչ վոր չի հանաչում, վորպիսի հանգամանքը սակայն պետք է վերացվի մեր պետական շինարարության հետադադեմոկրատացման համաձայն:

Այժմ մենք ավելի մեծ լրջությամբ և վճռականությամբ պետք է մտածենք մի շարք միջոցառումների մասին մեր աշխատանքը ճիշտ կազմակերպելու համար դատավարության այնպիսի օտարիայում, ինչպիսին դատի տարու ստադիան և: Այդ ասպարիզում մենք արդին մի քայլ տռաջ ենք դնացել, գործերն անցնում են անորինական նիստերի միջոցով, բայց մեր այդ աշխատանքը նույնպես կանգնած չի անհրաժեշտ բարձրության վրա: Տնորինական նիստում ղեկավարը, մեղադրանքի հիմնավորողը պետք է հանդիսանա դատախազը, վորը ղեկուցում է ավյայ գործի գրություն մասին: Բայց դա նշանակում է արդյոք, վոր այդ նիստում դատավորը պահով պետք է լինի, իհարկե վոչ: Նա վոր պես դատավորի և վորպես հարակից ղեկուցողի, դատախազի ղեկուցումից հետո պետք է տա իր յեզրակացությունը և սխախնելու թերություններ նկատելու դեպքում պահանջի վերադարձնելու գործը լրացուցիչ ընտրության և կամ թե համաձայնվի, յենթե մե-

ղադրականը ճիշտ և կազմված: Այստեղ, վորտեղ ղեկուցում և վոչ թե դատախազը, այլ դատարանի անդամը, այնտեղ հնարավոր է լինել խորի (շտամպովկայով), գործը վերջացնել, այնտեղ դատախազը ներկա յես լինում դատարանում իր բաժնի վարիչի կարգավորությամբ:

Իս միանգամայն անթույլատրելի յես Իստախազը պետք է մասնակցի տնորինակ ան նիստում, մեղադրականի ընտրության ժամանակ, վորպես ակտիվ մասնակցողի, կրելով իր վրա մեղադրական պահանջների պաշտպանություն ամբողջ ծանրությունը: Առաջին հերթին նրա պետք է ընկած լինի ըստ իր պաշտոնական գրություն, առաջադրված մեղադրանքի ճշտություն ասպացուցման և հիմնավորման պարտականությունը:

ԽՄՍՁԸ Իրերագույն դեպարանի և մի քանի այլ դատարանների պրակտիկայում այդ պահանջները հաշվի չեն առնված, թույլ տարով, վոր դատախազի փոխարեն, ղեկուցի դատարանի այն անդամը, վորին նույնիսկ յերբեմն հարակից ղեկուցում տալու գեր չի վերապահվում: Այդ դրությունը պետք է վերջ տալ: Այդպիսի կարգը թույլացնում է դատախազության պատասխանատվությունը և չի ստեղծում դատարանի համար ավելի լուրջ պատասխանատվություն քան այն դեպքերում, յերբ մեղադրական յեկրակացություն մասին կղեկուցի դատախազության ներկայացուցիչը:

Մինչև վոր մեր ուղխատակիցների գիտակցություն մեջ չամբանա դատավարություն ու դատի տարու ստադիայի խոշոր պատասխանատվության հատկացություն ու կարևորությունը, յերբեք ակտի խոշոր հասարակական-քաղաքական նշանակությունը չի կարող հասնել այն բարձր աստիճանին, վորպիսին համապատասխանում է այդ ակտի ելությունը:

Իստի տարու ստադիան— դա հանգիստնում է քրեական դատավարության ամենակարևոր հտապներից մեկը: Ինես արդարագատություն աշխատողների համալիրությունական առաջին խորհրդակցությունը յես ամենայն վճռականությունը ընդգծելի այդ աշխատանքի նշանակությունը: Ինես այն ժամանակ յես պահանջելի այդ ինստիտուտի ճիշտ կազմակերպումը, յերբեք կանգ չառնելով այն յերկամասնակների ու կակամանների առաջ, վորոնք հուզում է յին մի քանի ընկերների:

Հայանի յես, վոր մի քանի ընկերներ արամադիլ է յին դատի տարու ինստիտուտի ամբացման վերաբերյալ իմ առաջարկը:

զիտել վորպէր յուրատեսակ դատաւարական լիբերալիզմ, վորպէս փորձ մեր խորհրդային հոգի վրա փոխադրելու ուսարչերէրէջ Անգլիական մեծ ժյուրիի տիպէ ինստիտուտո իր ժամանակին յի փառատեցի այդ կասկածները, թերևս նաև մեղադրանքները, բայց քաղաքակրթ. վոր մեր դատի տալու ինստիտուտը բացարձակապէս ընդհանուր, վոչինչ չունի Անգլիական մեծ ժյուրիի հետ, վոր նա յորովին ուրիշ հիմունքներով և բոլորովին այլ բնույթ և կրօնքան մեծ ժյուրին: Սակայն յեթե իրականում նույնիսկ մեզ մոտ փոխադրենք բուրժուական դատաւարութեան այս կամ այն ինստիտուտը, ապա առարկել դրան միայն այն նկատառումով, վոր այդպիսին փոխ և առնված բուրժուական դատաւարութեանից քննին հասկանալի չե, վոր դա բացարձակապէս անհիմն ե: Բուրժուական դատաւարութեանից մենք փոխ ենք առել և հրապարարական ժյուրիի դատարանը և մրցման սկզբունքը, և կողմերի դատաւարական իրավունքների հավասարութեան սկզբունքը, և մի շարքներից մեկին, վորը միանգամայն անթույլատրելի կերպով մասնատուաներ, ծառայեցնելով նրանց խորհրդային պետութեան հակադէմոկրատիայի ընդհանր դատակարգին և հաղթանակորեն կառուցող հայանի չե, վոր վերջին ժամանակներս հասկապէս հենց բուրժուական և հանձինս իր ամենից հետևողական, կապիտալիզմի ամենամտուրի և անհաշտ պահպանողների և պաշտպանողների, վորք հանդիս և դատաւարութեան բուրժուա-դեմոկրատական սկզբունքների ժխտմանը:

Բուրժուական Արդարադատութեանը և բուրժուադիան դնալով հետզհետե ավելի և ավելի լայն ծավալվող ֆաշիզացման ազդեցութեան ճանտարհով, կյանքի ամերից դուրս և շարժում դատաւարական մի սկզբունք մյուսի հետեից, կանգ չառնելով անմասնատիակելու և նույնիսկ ուղղակի լուծաբքի յենթարկելով այնպիսի ինստիտուտներէ գործունէութեանը, ինչպիսին յերգվյալների դատարանն և:

Ի դեպ, մեծ ժյուրիի մասին: Մեծ ժյուրիի վերջին որոնքներից մեկը Անգլիայում, բացառութեամբ Լոնդոնի շրջանից (Միդլ Սեկը), լիկվիդացիայի չե յենթարկված: Ահա ինչ ինչու: Անգլիական իրավաբաններին նմանելու թվացող յերկուրդ այժմ ավելի քիչ հիմք ունի Մեր աշխատանքի սխառնում հատկապէս դատաւարութեան ուղղութեամբ յեղած թերութեանները խիստ կշտկան ևն: Պատասխանատուութեան յենթարկելը խիստ շատ դեպքերում այն

անհիմն են, վոր առանց դատի տալու սխառնմի իրքը վճարական իրականացման մենք չենք կարող կառավարվել, յեթե իրքը մենք չըտրեն ուղում ենք արմատապէս բարեկալել ամբողջ դատական ինստիտուտի աշխատանքները:

Պետք և հաղթանարել այն սովորութեանը, վորը դժբախտաբար մինչև այժմ լայնորեն տարածված և դատախազական և դատական աշխատակիցների միջև, վորի հետևանքով մեղադրական յեղրակացութեան հաստատման վրա նայում են վորպէս մի հնչին ձևականութեան: Այդ սովորութեանը ընտրող չի միայն շքրականային և տեղական բազմաթիվ դատախազների համար, այլ այդպիսին յերբեմն հայտնաբերվում և նաև դատախազական վերադաս սրգանների աշխատանքներում և մինչև իսկ — սա պետք և սակայն ինքնաքննադատութեան կարգով — Միութենական դատախազութեանում և Գերագուն դատարանում:

Վերջերս յես ստիպված յեղա մասնացույց անել շրային տրոնսպորտի դատախազութեան պատասխանատու աշխատակիցներին և վորը միանգամայն անթույլատրելի կերպով մասնակցել եր Գերագուն դատարանի շրային տրանսպորտի կրկնալիսի անորինական նիստին, առանց վաղորդ ծանոթանալու և ուսումնասիրելու մեղադրական յեղրակացութեան այն նախադիմը, վորը միութենական դատախազութեանը ներկայացրել եր քննութեան:

Ինչպի մեղադրական յեղրակացութեանն ու անորինական նիստը ցույց տրված նման վերաբերմունքին անհաղաղ պետք և վերջ տրվի նրանց կողմից, վորոնք կոչված են հսկելու այդպիսիների վրա:

Դատարանն իրք պետք և դատնա քննական նյութերի և մեղադրական յեղրակացութեան ապացուցման և հիմնավորման հարցերի նախնական հսկողութեան որգան:

Իրա համար անհրաժեշտ և, վորպէսզի տնորինական նիստը նախ և առաջ դուրս բերվի ներկայիս կիրառվող «քնտանեականութեանից»: Մեղադրային անորինական նիստին կանչելը համաձայն Համամիութենական առաջին խորհրդակցութեան ցուցմունքների, մինչև այժմ գրեթե չի կիրառվում: Մինչև այժմ վորոշումը պետք և գտնել իր գործնական կիրառումը, քանի վոր դրանում և գտնվում դատի տալու հիմնավորման յերաշխիքներից մեկը:

Այժմ աննպատակահարմար չե նույնիսկ այդ պահանջի ըն-

զարձակումն այն խմատով, վորպեսզի անորինական նիստերում վորտեղ հնարավոր է համարվում թույլ տալ մեղադրյալներին ներկայանալու և բացատրություն տալու, վորոշ գեպերում շրջանակներում այդ նույն հարցերով թույլ տրվի նաև նրանց պաշտպաններին մասնակցելու:

Յեա գրեմ, վոր այս առաջարկը կարող է խոշոր առարկությունների տեղի տալ: Այնուամենայնիվ կարծում եմ, վոր սկզբը ընդհանրապես դա լիովին ընդունելի չէ և հետևարար, խիստ դժվար է դրա դեմ առարկել: Չե՛վոր մեզ մոտ մեղադրյալներին 90% աշխատավորներ են, նրանց մեծ մասը չի կարող առանց իրավաբանական ոգնության տանել իր գործը: Ի՛նչու համար մերժել նրանց՝ այդ ոգնությունը, այն էլ մեղադրյալին դատի տալու արժանապատասխանատու մոմենտում:

Կրկնում եմ, նման առարկության վոչ մի խելացի հիմք չեմ չեմ տեսնում: Շոշափենք ևս մի քանի հարցեր: Մենք պետք է վերջնականապես լուծենք մեր քրեական ու քրեական-դատավարական իրավունքի մի շարք սկզբունքային հարցերը: Մեր քրեական որինսդիրքը պետք է լիովին համապատասխանի նոր խնդիրներին և պահանջներին: Նա լիովին պետք է ազատվի այն սխալներից ու թերություններից, վորոնք գոյություն ունեն ինչպես ներկայումս գործող Բրեական Որենսդրում, նույնպես և տարեց տարի ստեղծված այն մախազձերում, վորոնց սակայն և վոչ մեկը այժմ լույս չի տեսել: Այդ նախագծերից ամենից ավելի բավարար կարելի չէ համարել 1935 թվի նախագիծը, վորը սակայն նույնպես զերծ չէ եյական թերություններից և վորոնց մասին յես կիսանմ ներքեում:

Բրեական Որենսդրքի կառուցման ժամանակ մենք ամենից շատ դեմ ենք անում մի շարք սկզբունքային խոշոր նշանակություն ունեցող հարցերի:

Այդպիսին է որինակ, այսպես կոչված՝ «հանցակազմի ճիշտ վորոշման» հարցը: Յեա հիշում եմ, թե ինչպիսի յեռանդուն հարձակման յենթարկվեց այդ սկզբունքը մի շարք ընկերների ամասնավորուպես ընկ. Ն. Վ. Կրիլենկոյի կողմից մի շարք տարիների ընթացքում: Յեա չեյի սկսի քրքրել անցյալի սովերները, յեթե այդ հարցը չընդհանրապես մեր դատական պրակտիկայի ամենաեյական խորքերը և յեթե նրա այս կամ այն կերպ լուծումը վերին աստիճանի սուր կերպով չընդհանրապես մեր քրեական քաղաքակրթության հիմքերը:

1930 թվի նախագիծը կազմելին և հետագայում (մինչև

1934 թ. նախագիծ) ընկ. Կրիլենկոն պահանջում էր հանցակազմի «ապաֆետիչացում», «հանցակազմի ճիշտ վորոշման» արհամարհանքով, հակադրելով հանցագործության «ցուցակը» (պրեյսկուրանտ), միայն «ամենից ավելի վտանգավոր հանցագործությունների և պատժիչ միջոցների որիյնտիր թվարկումը»:

Նոր Բրեական Որենսդրքը պետք է լինի ըստ ընկ. Կրիլենկոյի կարծիքի «անխախտ դոգմաների դերը բերել հասցնել դատարանի ձեռքում աշխատանքի գործիքի դերին»: Նոր Բրեական Որենսդրքը իրենից պետք է ներկայացնի «Մոտավոր նշումը այն միջոցառումների, վորոնք նպատակահարմար կհամարվեն կիրառելու յուրաքանչյուր արանձին կոնկրետ գեպում...»:

Այսպիսով նոր քրեական որենսդրքը փոխանակ կայուն և ճիշտ հանցակազմների, պետք է ունենա դատավորին բացարձակապես չկաշխանող որինստիք կազմեր:

Այժմ ավելի քան յերբեք նկատելի չէ այդ թեղիսի սխալ լինելը: Կազրերի վերարեդյալ ընկ. Ստալինի ճառի լույսի տակ, անհրաժեշտ է ավելի վճռական և ավելի յեռանդուն կերպով պայքարել խորհրդային որենսդրքի կայունության, դիմացկունության և անխախտելիության համար: Չի կարելի պաշտպանել այդ մտացածին «Որինստիք» հանցակազմը, հատկապես ներկա պայմաններում, յեթե կուսակցությունը և կառավարությունը պահանջում են հարստապես և ճշտորեն պահպանել խորհրդային որենսդրքը, յերբ կուսակցությունը իր առաջնորդի բերանով կործանի կերպով խարաղանում և զգոտոցող իշխանազուներին», վորոնք կարծում են, թե խորհրդային որենսդրքը զրված են հիմարների համար:

«Որինստիք» կողմը, դա հանցագործության դեմ տարվող պայքարի ասպարեզում առաջ կրերի անորոշություն, անկայունություն և կամակայնություն: Չի կարելի թույլ տալ, վոր յուրաքանչյուր դատավոր գործի ըստ իր որենսդրքի:

Չի կարելի քաղաքացուն դատի յենթարկել այսպիսի հանցագործության համար, վորը նշված չէ որենսդրում: Անարդիտայի սկզբունքը վորը միայն խորհրդային քրեական իրավունքին հատուկ չէ, վոչ մի հիմք չի տալիս ժխտելու կայուն հանցակազմը: Անարդիտայի սկզբունքը, վորն արտահայտվում է «ԽՍՀ Միության և դաշնակից Հանրապետությունների Բրեական Որենսդրության հիմունքների 3-րդ և Բրեական Որենսդրքի 16-րդ հոդվածներում, չի հակասում ճիշտ կամ կայուն կազմի սկզբունքին:

Ընդհակառակը, անալոգիայի սկզբունքը կարելի չի կիրառել միայն այնտեղ, վարտեղ կան կայուն կազմեր: այլ կերպ անալոգիան կիրառել հնարավոր չէ Ենհրածեղտ և նաև անալոգիան՝ երբանել դուռությամբ և մտածված կերպով, համաձայն «հիմունքները» 3-րդ և Քրեական Որենագրքի 16-րդ հոդվածներին, վորտեղ .ասված և «Յեթն հանրութեան համար վասնզավոր այս կամ այն արարքներն այս Որենագրքով ուղղակի կերպով չեն նախատեսանվում, այդ դեպքում պատասխանատուութեան հիմունքները և սահմանները, ինչպես նաև սոցիալական պաշտպանութեան միջոցները դատարանի կողմից կիրառվում են համաձայն այս Որենագրքի այն հոդվածներին, վորոնք նախատեսանվում են իրենց կարևորութեամբ ու տեսակով առավելապես «նման հանցանքները» (Քր. Որ. 16-րդ հոդ): Իբրևոճք անալոգիայի կիրառման մասին, չի՛ նշանակում իբրևոճք առանց հակոդութեան կամ որինետիր կերպով լուծելու այն հարցը, թե ինչն և հանցանք և ի՛նչը հանցանք չէ:

Հանցագործութեան հակացոցութեանը և բովանդակութեանը վաղորդք պետք և սահմանված լինի որենքում, ինչպես նաև սահմանված պետք և լինի այն պատիժը, վորը պետք և ընտրվի նրա նկատմամբ: Իսկ անոլոգիան ոժանդակող դեր և խաղում, լրացնելով պակասող նորման («բատ համանմանութեան») գոյութեան ունեցող նորմաներով, անալոգիայի կիրարկման որենքով նախատեսանված սահմաններում: Յեթն այս դիրքավորումից շեղվելով կանգնենք «Որինենտիր կողմի» գիրքավորման վրա, ապա անխուսափելիորեն կկորցնենք կողմնորոշման չափանիշը, դա քրեական քաղաքականութեան մեջ կմտցնի այնպիսի անորոշութեան, վորը վոչ մի չափով չի կարող աջակցել սոցիալիստական իբրավակարգի և սոցիալիստական իրավագիտականութեան ամբողջման:

«Ճիշտ կազմերից» հրաժարվելը, կտանի դեպի որենքի ամենարդմազան խախտման, ամենաթեթևամիտ տնայնագործ աշխատանքի և ամենամահեթեթ «իրավաստեղծագործութեան»:

Նման իրավաստեղծագործութեան վորպես որինակ կարելի չի բերել ժողովրդական դատարանների հաճախ հանդիպող այն վճիռները, վորոնցով խառնվում են որինակ այնպիսի հասկացողութեաններ, ինչպիսիք են անփութութեան (Քր. Որ. 137 հ.) և փտաբարութեան (Քր. Որ. 64 հ.), վորի հետևանքով հանցագործութեան վորակումը դուրս և վալիս վորպես «անփութ — փտաբարութեան»?? արարք:

Իժբախտաբար նման որինակ կարելի չի բերել նաև արդա-

րադատութեան այնպիսի բարձր որգանի գործունեութեանից, ինչպիսին ՌՍԽՖՃ Գերագույն դատարանն և:

Հաստատելով այդ, յես ի նկատի ո՛րենմ ՌՍՄՀ Գերագույն դատարանի նախադանութեան կայացրած վորոշումը Ի. Ի. Պետրովի գործի վերաբերյալ, վորտեղ հանձնարարվում է միացնել Քր. Որ. 162 և 65 հոդվածներով նախատեսանված մեղադրանքը, պահպանելով 162 հոդվածի սահկցիան:

ՌՍՄՀ Գերագույն դատարանը այսպիսի ցուցմունք տալով յինում և այն նկատառումներից, վոր հասարակ սպանութեանը վորոշ դեպքերում պետք և նկատել, թեև վոչ վորպես տերրորիստական ակտ, բայց վորպես քաղաքական հողի վրա կատարված սպանութեան, վորը անպայման պետք և արտացոլվի դատավճուռ և վորը իբր թե ձեռք և բերվում Քր. Որ. 162 և 65 հոդվածներին միացումով: Սակայն նման դատողութեանը վոչ մի քննադատութեան չի դիմում:

Գործնականում, յեթե սպանութեանը կատարված և քաղաքական հողի վրա, ապա դա հակահեղափոխական ակտ և, վորը պետք և վորակվի վորպես տերրորիստական ակտ: Նման դեպքում առանց խորամանկորեն խելթին գոտ ապու, պետք և կիրառել Քր. Որ. 65 հ-ը, և բացի տերրորիստական ակտից, ուրիշ վոչ մի բան կարիք չկա և անհրածեղտ չի հորինել մանավանդ վոր Քր. Որ. 65 հոդվածը կարելի չի կիրարկել վոչ միայն մաքուր տեսքով, այլ նաև Քր. Որ. 16-րդ հոդվածի միջոցով (ստուղղիայով):

Այնպիսի սպանութեան, վորը կատարված և քաղաքական հողի վրա, բայց չի հանդիսանում տերրորիստական ակտ, բնութեան մեջ գոյութեան չունի, հետևաբար այստեղ ինչվոր «դեպք» (կազու) հնարելը, վոչինչ ստեղծել չի կարող բացի վստակաբ մոլորութեանից:

ՌՍՍՖՃ Արդժողիտատի և Գերագույն դատարանի վորձերը Քր. Որ. 65 հոդվածի միջոցով, հանցագործութեան ինչ վոր նոր տեսակներ ստեղծելը (Քր. Որ. 65-ը սպանութեան և պաշտոնատեսակներ ստեղծելը (Քր. Որ. 65-ը սպանութեան և պաշտոնատեսակներ ստեղծելը (Քր. Որ. 65-ը սպանութեան և պաշտոնատեսակներ ստեղծելը) պետք կան հանցագործութեաններին հետ միացնելու ճանապարհով) պետք և համարել ավելորդ, վորն ընդունակ և մոլորեցնել միայն արդաքաղատութեան որգաններին տեղական աշխատակիցներին:

Այդպիսի վորձ կարող և հասցնել թե քաղաքականապես և թե իրավաբանորեն միանդամայն անհատականալի կառուցումների: Մտացվում և մի այնպիսի բան, վորի մասին Պուշկինը գրել և:

«Թագուհին ծնեց զիշերը, հայտնի չե տղա յեր թե ազջիկ, վոչ մկնիկ եր և վոչ գորտիկ, այլ մի անհայտ գազանիկ...»:

Արդյոք չափազանց արհեստական և խախուտ դուրս չեն գա մեր յեղրակացությունները ըստ հանցագործությունների իրարու թյան (կունյուկտուրայի), յեթե մենք ունենանք այնպիսի խճճված հասկացողություն, վորպիսին հանձնարարում են ՌԽՍՖՆ Արգժողկոմատն ու Գերագույն դատարանը, յեթե ստեղծենք խառն հանցակազմեր:

ՌԽՍՆ Արգժողկոմատի և Գերատարանի նոր ֆորմուլայի գեպը (65 հոդ.—162 հոդ. կամ 135 հոդ.—137 հոդ. և այլն) ցույց ե տալիս, թե «Իրավաստեղծագործությունը» հաշվի չառնելով «ճիշտ հանցակազմերը» և արհամարելով որենքի պահանջները, ինչքան հետու կարող և տաներ:

Ընկ. ՄՍԱԼԻՆԻ մայիսի 4-ի ճառը անկասկած առավել պարզություն և պահանջում և այնպիսի հարցերում, վորպիսին հենց նոր քննության առանք:

Պետք և հիշել, վոր այս կամ այն հանցագործության ճիշտ վորակումը հանդիսանում և մեր դատական քաղաքականության ճիշտ իրականացման ամենակարևոր պայմաններից մեկը: Գործ ունենալով կենդանի մարդկանց հետ, պարտադիր կերպով հաշվի պետք և անվեն թե աշխատավորների կենդանի շահերը և թե վրջ պրոլետարական պետության շահերը:

Նույն ձևով պետք և դնել նաև դողերովկանների հարցը: Ընկ. Կրիլենկոյի վերջին յեղույթը, հրապարակված «Սովետական Յուստիցիա» ժուռնալի ապրիլի № 11-ում հարկադրում և դնել և այդ հարցը:

Ընկ. Կրիլենկոն շարունակում և դուրս դալ դողերովկանների դեմ, սակայն դեռ, ինչպես ինքն և ասում, մնում և միայնակ:

Ի՞նչ և հակադրում դողերովկային Ն. Վ. Կրիլենկոն: Այդ մասին նա այժմ վոչինչ չի ասում, բայց իր ժամանակին նա դողերովկային հակադրում եր (Որինակ Քրեական Որենագրքի 1930 թվի նախագծում) կայուն ժամկետներ (վոչ թե մինչև հինգ տարի, այլ հինգ տարի և այլն) սերտորեն և միայն ու միայն կապված տվյալ տեսակի հանցագործությունների հետ:

Դողերովկայի տեսության մեջ ընկ. Կրիլենկոն տեսնում և համարժեքի (եկվիվալենտ) սկզբունքը, «Պատիժը կատարածի համաձայն, պատիժը կատարողի հայտնաբերած չար կամքի համար»: Պատժի ստորաբաժանումը նա հանդեցնում և հատուցման

գաղափարին: Ընկ. Կրիլենկոն ճիշտ չե և առանց վորևե հիմքի պատժի ստորաբաժանումը հայտարարում և սնրանակն:

Ընկ. Կրիլենկոն համաձայնում և դողերովկայի դեմ չպայքարել, բայց նա շարունակում և պայքարը այն բանի դեմ, վոր «Միենույն ազատագրկման ժամկետը ստորաբաժանվում և նայած հանցանքի ծանրության և» կատարածի համաձայն»:

«Վորովհետև կրկնում եմ—կարդում ենք «Սովետական Յուստիցիայի» № 11-ում.—մեր պայքարը ընդդեմ Որենագրքի այն սխեմայի, վոր կառուցված և դողերովկայի հիման վրա, վորպես պատժի վորոշման հիմնական և ամենազլխավոր մեթոդի, յեխելով պատժի այդ քանակական տարբերությունների սկզբունքից. յեզել միանգամայն ճիշտ և ժամանակին...»:

Այսպիսով ըստ եյության ընկ. Կրիլենկոն այդ հարցերում մնում և նախկին 1928—1930 թվերի իր գերքերում:

Արդեն ժամանակն և վորպեսզի ընկ. Կրիլենկոն լիովին ընդունի իր սխալ պայքարը, ընդդեմ պատժի ստորաբաժանման խորհրդային քրեական իրավունքում, սխալմունք, վոր դողերովկայի վերարբյալ հարցը հանդեցնում և բուրժուական սխղոստիկայի հատուցման թեորիայի վորուն:

Իս իհարկե ամենափոքր չափով անգամ չի նվազեցնում այն պայքարի նշանակությունը, վոր պետք և տարվի դողերովկայի նկատմամբ ձեական մոտեցում ունենալու և խորհրդային իրավունքում հատուցման թեորիային հարություն տալու վորձերի դեմ, վորը նույնպես տեղի ունի մեզ մոտ:

Պետք և պահանջել դատարանից պատժի խիստ անհատականացում, հիշելով, վոր բանտարկության տաքինների տարբերությունը, յուրաքանչյուր աշխատավար մարդու, յուրաքանչյուր դատարարայլի համար, ունի վոչ պակաս կարևոր նշանակություն, և վոչ միայն դատապարտվածի, այլ և պրոլետարական պետության համար, վորը կարողանում և գնահատել մարդուն, վորպես ամենաարժեքավոր կապիտալի:

Ներկայումս մենք ավելի քան յերբեք, պետք և պահանջենք վորպեսզի մեր նշանակված պատիժը համապատասխանի այս կամ այն անձնավորության անհատական վրաստակարությանը, անհատորեն արտահայտած հանցագործությանը:

Այս խնդրում արտահայտվող ամեն մի տատանում վճռակալորեն պետք և ժխտվի: Աշխատավորների շահերի պահպանության ասպարիզում նրանց դույթի դեմ ուղղված վորոնձկություն-

ների առթիւ, մենք շատ բան ենք արել, բայց այդ խնդրում պետք է ավելի առաջ դնալ: Մենք առաջադրել ենք կառավարութեան Քր. Որ. 193, 194 և 195 հոդվածներին նոր խմբագրութեան, վորը նախատեսնում է աշխատավորներին անձնական և դուրքային շահերի դեմ ուղղված վտանգութեանների նկատմամբ ուժեղացրած պատասխանատվութեան և պատժի ավելի խիստ միջոցներ:

Այդ ասպարիզում 1934 թ. նախադիմն արդեն հնացել է և կարելի չէ լուրջ ուղղումներ և լրացումներ:

Քրեական Որենսդրքի բնագավառում անհրաժեշտ է մտցնել մի շարք փոփոխութեաններ մեր դատավարութեան հետագա դեմոկրատացման վորով, սակայն վճռականորեն պետք է ժխտել յերկու պրոցեսի տեսութեանը վերադառնալու ամեն մի փորձ:

Ձի կտրելի այս հարցը շփոթել մի քանի դատադրեայի դործերի հարցերի հետ, ինչպես որ ինակ 1934 թ. գեկտեմբերի 1-ին որենքն է նախատեսնում՝ հատուկ կարգով քննելու համար: Բոլոր դատավարութեանների մեջ էլ կարող է լինել սովորական դատավարութեանից բացառութեաններ անելու այս կամ այն նահանջը: Իս բնական է և անխուսափելի: Բայց դա ուրիշ հարց է: Իս յերկու պրոցեսի վերաբերող հարց չէ:

Վերջին հարցը, — ընկերական դատարանների մասին:

Այժմ մենք ավելի ուշադիր վերաբերմունք ցույց պետք է տանք դեպի աշխատանքի այդ բնագավառը: Յիս անհրաժեշտ եմ համարում խոսել այդ մասին, վորովհետեւ տրանսպորտի աշխատակիցների խորհրդակցութեաններից մեկում, յերկաթուղային միութեան կենտրոնական կոմիտեներից մեկի նախագահը բացարձակ կերպով արտահայտվեց յերկաթուղային տրանսպորտում ընկերական դատարաններ ունենալու դեմ: Յես կարծում եմ դա ճիշտ չէ, թե յերկաթուղային տրանսպորտում և թե ժողովրդական տնտեսութեան մյուս բնագավառներում ընկերական դատարանները պետք է պահպանվեն և ավելի խորացվեն ու ամրացվեն: Յեկ այտեղ պետք է վճռական հակահարված տալ ընկերական դատարաններից հրաժարվելու բոլոր փորձերին: Նրանց պետք է յնկառնել վորոշ սահմանադրութեան: Հաճախ ընկերական դատարանները վարչական աշխատանքներով են զբաղվում և աշխատանքից հեռացնելու մասին փորձում կայացնում: Իրան պետք է վերջ տալ, բայց չի կարելի վերջ տալ ընկերական դատարաններին: Վերջապես մեր կազմերի հարցի մասին:

Կազմերի ասպարիզում մենք շարունակում ենք մնալ վերին

մասիճանի անբավարար վիճակում: Թե ինչպիսի ծանր ճեղքված ունենք այտեղ, այդ մասին կարելի չէ դատել թեկուզ նրանից, վոր անգամ մեր իրավունքի ապարատի առանձին ղեկավարող ընկերները իրենց պատասխանատու աշխատանքի համար հաճախ քիչ են պատրաստվում:

Մենք ունենք մի շարք դեպքեր, յերբ ժողքնուխի այն հարցին, թե ով է Կազմույթից, պատասխանում է վոր նա ժողովում խորհի նախագահն է, Այս բոլորը վկայում են կազմերի գծով մեր ունեցած խիստ ծանր դրութեան մասին, վորպիսին արագ կերպով պետք է լիկվիրացիայի յնկառնել: Թեև մենք այս գծով ստացանք վորոշ սղնութեան և ամրացում, բայց այդպիսին ղեկաբավարար չեն:

Ընկ. ՍՏԱՒԻՆԻ ճառի լույսի տակ մեր կազմերի հարցը հատկապես ստանում է կարևոր նշանակութեան:

Այդ հարցին մենք պետք է ամենամեծ և ամենալուրջ ուշադրութեան դարձնենք: Մենք պետք է իրականացնենք ընկ. ՍՏԱՒԻՆԻ տված ցուցմունքները, մեր աշխատանքի խորացրած և լուրջ լինելի տված ցուցմունքները, մեր աշխատանքի խորացրած և լուրջ վերականուցման մասին: Ընկ. ՍՏԱՒԻՆԻ յերկաթուղային պահանջում է մեզանից, վոր այդ ասպարիզում ևս մենք վերջապես խոսակցութեաններից անցնենք դործնական միջոցառումների և ընդճանուր աւժեքով կարճ ժամանակամիջոցում այդ միջոցառումները անցկացնենք կյանքում, վորովհետեւ առանց այդ վերականուցման մենք չենք կարող կատարել մեր կուսակցութեան առաջնորդի տված ցուցմունքները, չենք կարող մեր բնագավառի պայքարը վերածել մարտական ճակատամարտի, վորտեղ մեր խորհրդային արդարագատութեանը սրանից հետո բուլքեիզներն պետք է կովի հեղափոխական որինակնուցութեան ու պրոլետարիատի ղեկատուության ամբողջման համար: ԼԵՆԻՆԻ-ՍՏԱՒԻՆԻ մեր մեծ կուսակցութեան դրոշակի տակ, մեր սիրելի առաջնորդ մեծ ՍՏԱՒԻՆԻ ղեկավարութեամբ և գլխավորութեամբ իրականացնելով կուսակցութեան ղեկիկառնիվներն ու ընկ. ՍՏԱՒԻՆԻ ցուցմունքները, մենք վորակց, կհասնենք նոր հաջողութեանների և կարգարայն ենք կուսակցութեան ու կառավարութեան վստահութեանը:

Գառ. խմբագիր՝ Ա. ՍՈՒԱՆՅԱՆ

II. Հ Ա Ն Ր Ա Յ Ի Ն
(ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ) ՍԵՓԱԿԱ-
ՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

1932 թ. ՈԳՈՍՏՈՍԻ 7-Ի ՈՐԵՆԻԻ
ՅԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

(ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ ՏՐՎԱԾ ԿՈՍԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻՆ ԿԻՑ ԽՈՐՀ. ՇԻՆ-
ՅԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ, ԻՆՉՊԵՍ ՆԱՅԵՎ ՔՐԵԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱ-
ՆՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՆԵՐԻ ՇՐՎԱԿՐՎԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՄ)

Ռոյսերենից քարգմանեց Հ. ՄԵԼԻՔՅԱՆ

„ՀԱՆՐԱՅԻՆ (ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ) ՍԵՓԱ- ԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԵՇՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ“

1932 թ. ՈԳՈՍՏՈՍԻ 7-Ի ՈՐԵՆՔԻ ՅԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Այսօր մենք հանրագումարի յենք բերում մեր արդարագա-
տության որդանների գործունեություն արդյունքները՝ 1932 թ.
ոգոստոսի 7-ի հանրային սոցիալիստական սեփականություն պահ-
պանման վերաբերյալ դեկրետի կապակցությամբ:

Որենքի կյանքի համար այդ յերեք տարին շատ մեծ ժա-
մանակամիջոց չե, և դժվար թե կարելի լիներ արդեն խոսել մաս-
նանշված դեկրետի գործողություն արդյունքների մասին, չի թե
այդ չվերաբերվեր հատկապես աչնպիսի որենքի, վորպիսին հան-
դիսանում և հանրային սոցիալիստական սեփականություն պահ-
պանություն վերաբերյալ մեր կառավարություն վորոշումը:

Յեա այդ ընդգծում եմ, վորովհետև մեր պետություն կյան-
քում մատնանշված որենքի գործողություն յերեք տարին, — վորը
վոչ մի չափով չի կորցրել իր ուժը, այլ ընդհակառակը, յերեք
տարի գործադրվելուց հետո ել հանդիսանում և վոչ պակաս, դեռ
այլևի ապիսի, ավելի իրական գործոն մեր պետական շինարարու-
թյան մեջ, — այդ ինքնին բավականին նշանակալից փաստ է:

1932 թվականը, — դա պետական ու ժողովրդական անտեսու-
թյան բոլոր բնագավառներում սոցիալիստական սկզբունքի վերջ-
նականապես հաղթանակելու տարին է: Այդ ժամանակ ԽՍՀՄ-ում
գասակարգային ուժերի փոխհարաբերությունն անպայման և ան-
առարկելի կերպով հնարավորություն եր տալիս հաստատելու,
վոր մեր յերկրում սոցիալիզմի գործը վերջնականապես հաղթա-
նակել է: 1932 տարին միաժամանակ ցույց տվեց, թե վորքան և
պատմությունը սուր կերպով դնում հին՝ շահագործող դասակար-
գերի վերջին մնացորդների ընդլիմադրությունը սոցիալիզմի գոր-
ծին:

1932 թ. ոգոստոսի 7-ի դեկրետը նշանակում էր հանրային սոցիալիստական սեփականութեան հաղթանակումը, վորը հատկապես շնորհիվ այն բանի, վոր նա մեր ամբողջ հասարակական կյանքում դարձել էր տիրապետող սկզբունք, պահանջեց ավելի վճռական պաշտպանութեան, ավելի ուշադրութեան և պաշտպանութեան ավելի լուրջ միջոցներ, ջան այդ յեղել էր մինչև նրա տիրապետող սկզբունք դառնալը—միակ հրամայող և ղեկավար ուժը մեր վողջ հասարակական և տնտեսական կյանքում:

Վոչ մի կասկած չկա, վոր 1932 թ. ոգոստոսի 7-ի վորոշման հրատարակումը գլխավորապես հետևանք էր նրան, վոր, ինչպես սոված և վերելում, հանրային սոցիալիստական սեփականութեանը դարձել էր յերկրի հրամայող ու տիրապետող ուժը, ամբողջ խորհրդային կարգի հիմքը:

Ընդ. Ստալինն այդ մասին սպառիչ կերպով խոսել և կենտրոնի և կենտ. վերատուգելչ Հանձնաժողով. 1933 թ. հունվարյան խորհրդային հասարակարգի հիմքը: Նա բնորոշել է հեղափոխական որինականութեան որդանները և իրեն հեղափոխական որինականութեան խնդիրներն այն կերպ, վոր հիմնականն այդ խնդիրներում հանդիսանում է հատկապես հանրային սեփականութեան պահպանութեանն ու պաշտպանութեանը, վորպիսին 1932 թ. ոգոստոսի 7-ի վորոշմամբ հայտարարված և սրբազան և անձեռնամխելի:

Այն փաստը, վոր մեր ժողովրդական տնտեսութեան բոլոր բնագավառներում սոցիալիզմի սկզբունքը հաղթանակել է և վոր փականութեան—մեր սոցիալիստական հասարակութեան կառուցվողից մեր թշնամիների կատարի հարձակումը զեպի հանրային խորհրդային հասարակարգի հիմքը:

Նույն այդ 1932 թ. իր պատմական յեղությունում, վորը նվիրչադրութեանը դարձնում էր նրա վրա, վոր մեր թշնամիների հորինչպես նաև կոլանտեսային սեփականութեան մաստայական գոթութեաններ ու հափշտակութեաններ կազմակերպելու նրանց ձեռնարկումները:

Ընդ. Ստալինը մասնանշում էր զործարանների, ֆաբրիկաների, յերկաթուղային կայարանների, առևտրական կազմակերպութեանների պահեստներում, մանավանդ խորհանտեսութեաններում ու կոլանտեսութեաններում կատարվող գողութեաններ ու հափշտակութեանները, վորոնք ցույց են տալիս տարբեր դույնի նախկին մարդկանց դործունեութեան հիմնական ձեերը, վորոնցով նրանք փորձում են ընդդիմադրել ու կանգնեցնել նոր հասարակարգի հաղթական առաջընթացը:

Այդ թշնամիներն զգում էլին, վոր խորհրդային տնտեսութեան հիմքը հանդիսանում է հանրային սեփականութեանը, վոր անհրաժեշտ է հենց այդ հիմքը քայքայել, փաստ հասցնել խորհրդային իշխանութեանը և այդ նպատակով, նրանք մաստայական գողութեաններ ու հափշտակութեաններ կազմակերպելու ճանապարհով խնդրապես աշխատում էլին քայքայել հանրային սեփականութեանը:

Ահա սրանով էլ լիակատար ու սպառիչ կերպով բացատրվում է 1932 թ. ոգոստոսի 7-ի վորոշման հրատարակման փաստը:

Հանրային սոցիալիստական սեփականութեանը 1932 թ. ամբողջ տնտեսութեան և պետական կյանքի մեջ արդեն այնպիսի տեսակարար կշիռ ունեի, վոր հատկապես նրա պաշտպանմանն ու պահպանմանն վրա պետք է դարձվեր մեր հիմնական ու գլխավոր ուշադրութեանը մեկ կողմից, և մյուս կողմից, վորովհետև հենց այդ ժամանակ խորհրդային իշխանութեան, պրոլետարական դիկտատուրայի, սոցիալիզմի գեմ ուղղված դասակարգային թշնամիների հարվածները գերազանցապես ուղղված էլին խորհրդային կարգերի հիմքը հանդիսացող հանրային սոցիալիստական սեփականութեանը քայքայելու գեմ, այդ պատճառով պահանջ առաջացավ հանրային սեփականութեանը պահպանելու համար հրատարակել ոգոստոսի 7-ի դեկրետը, վորն էր ամբողջութեամբ իրկապես ապահովում է հանրային սեփականութեան պահպանութեանը:

Ահա այս եր այն ժամանակի իրական պահանջը, յերբ մարդիկ, վորոնք ձեռք էլին բարձրացնում հանրային սեփականութեան վրա, հայտարարվեցին ժողովրդի թշնամիներ, յերբ ժողովրդի այդ թշնամիների վերաբերմամբ որենքը հրամայեց կիրառել պատժի անխնա միջոցներ—գնդակահարութեան կամ 10 տարի ազատագրում, զրկելով հանրային սոցիալիստական սեփականութեան գեմ վտանձութեան կատարողներին նույնպիսի այնպիսի

իրավունքից, ինչպիսին նե բուժ շնորհելու իրավունքն ե: Այս ը-
տրը ասում են այն մասին, վոր ոգոստոսի 7-ի դեկրետին որենքի
այնպիսի նշանակութուն եր արված, վորը դուրս ե գալիս սր-
խտարական պետութեան պաշտպանութեանն ի սպաս դրված մի
շարք որենքների սահմաններից:

Սխալ կլինի կարծել, թե ոգոստոսի 7-ի դեկրետը հանդիսա-
նում ե մի բացառիկ որենք: Նա բացառիկ ե միմիայն իր համաշ-
խարհային—պատմական բացառիկ իմաստի նշանակութեամբ: Բայց
նա յերբեք բացառիկ չե այդ հասկացողութեան իրավաբանական
իմաստով, վորովհետև ոգոստոսի 7-ի վորոշումը ներկայացնում ե
ամբողջ խորհրդային քրեական քաղաքականութեան սխալեմի
սինթեզը, վորը խորհրդային քրեական որենադրութեանն ամբող-
ջութեամբ վերցրած:

Այդ որենքը չի կարող բացառիկ որենք համարվել չնայած
նրան, վոր ոգոստոսի 7-ի դեկրետով սահմանված պատժաչափերը
նույնպես բացառիկ են, քանի վոր ոգոստոսի 7-ի որենքի իմաստի
համաձայն, հիմնական պատժաչափը կամ 10 տարի յե, կամ գնդա-
կահարութեան, իսկ առաջին ե յերկրորդ պատժաչափերն ինարկե
իստ են, այնպիսի միջոցներ են, վորոնք ինքնատիւքան հանդի-
սանում են բացառիկ:

Ոգոստոսի 7-ի որենքը յերբեք չի հանդիսացել ե չի հան-
դիսանում բացառիկ որենք, քանի վոր նրա մեջ համադրվում են
խորհրդային քրեական որենադրութեան բոլոր սկզբունքները,
քանի վոր նրա մեջ կենտրոնացվում են մեր ամբողջ քրեական
դատական քաղաքականութեան բոլոր հիմնական սկզբունքներն ու
հատկութունները:

Ոգոստոսի 7-ի որենքը հանդիսանում ե մեր քրեական քա-
ղաքականութեան տրամաբանական յեղբրաբակումը, նա իրանից
ներկայացնում ե քրեական քաղաքականութեան սինթեզը, մեր
ձեռնարկումների հանրագումարը, վորոնց միջոցով մինչև ոգոստո-
սի 7-ին նախորդող ամբողջ ժամանակաշրջանում ՍՍՀՄ բանվոր
դատակարգը, մեր մեծ կոմունիստական կուսակցութեան դեկավա-
րութեամբ, մեծ ե իմաստուն առաջնորդ ընկեր Ստալինի գլխավո-
րութեամբ, մեր յերկրում իրականացրել ե պրոլետարիատի հաղ-
թական դեկտատուրան, արիարար պաշքարելով սոցիալիզմի թըշ-
նամիներե՝ կառուցվող սոցիալիստական հասարակարգի թշնամի-
ների դեմ:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետի մեջ (այդ չափից դուրս կարևոր ե

ընդդեմ) մենք ունենք յերկու կողմեր: Մի կողմը խնդիր ե դնում
անխնա ջաջախել մեր թշնամիներին, ժողովրդի թշնամիներին,
մշուար խոսում ե այն պարտականութունների մասին, վորոնք
բավականին հեռու յեն քրեական սեպրեսիայի անմիջական գոր-
ծադրութեան շրջանակներից: Ոգոստոսի 7-ի դեկրետում կարմիր
թելով անցնում ե հասարակական ուժերը մորելիկացիայի յեն-
թարկելու ու հանրային սեփականութեանը պաշտպանելու պայ-
քարի անհրաժեշտութեան սկզբունքը: Ոգոստոսի 7-ի դեկրետի թե
պոսլին ե թե յերկրորդ հատվածներում բազմիցս ընդդված ե
հանրային գույքը մի շարք սրգանական ձեռնարկումների միջո-
ցով պահպանելու անհրաժեշտութեանը: Միաժամանակ մասնա-
նըշված ե պատասխանատվութեանը, բոլոր նրանց, վորոնք անմի-
ջականորեն չմասնակցելով հանրային գույքի համիշտակութեանը,
մեր սեփականութեան համիշտակութեանը, իրենց անգործունեյու-
թեան, անփութութեան, անհոգի վերաբերմունքի, պոստութեան
թիացման հետևանքով աչքաթող են անում իրենց հանձնված գույ-
քը, ե կամ գործին այնպիսի վերաբերմունք են ցույց տալիս, վո-
րը հեշտացնում ե համիշտակելու պետական ու կոոպերատիվ գույ-
քն ու կարողութեանը:

Իժրախտարար պետք ե ուղղակի ասել—ե այդ վերաբեր-
վում ե ոգոստոսի 7-ի վորոշման գործողութեան առաջին շրջա-
նին,—վոր մեր տեղի, իսկ յերբեմն նաև կենտրոնի աշխատողները,
այդ վորոշումը պատկերացնում եյին միայն նրա պատժիչ մասով,
այնպիսին նրանք միայն տեսնում եյին թշնամուն անողոք ջախ-
ջախելու, անխնա ճնշելու, սեպրեսիաների յենթարկելու մասը:
Ինարկե այդ ճշտորեն բղխում ե ոգոստոսի 7-ի վորոշման ամբողջ
բովանդակութեանից ե մասնանշված պատժի խստագույն միջոց-
ները, պետք ե անխնա կերպով թափվելին ժողովրդի թշնամիները,
պետք ե անխնա ձեռք եյին բարձրաց-
րել գլխին, այն հանցագործների, վորոնք ձեռք եյին բարձրաց-
նում հանրային սոցիալիստական սեփականութեան վրա:

Բայց դեկրետի յերկրորդ կողմը—նրա պրոֆիլակտիկ, դաս-
տարակազմադաստիարակութեանն ե, վորպես հետևանք դատական
պրոցեսի ճիշտ կազմակերպման, այդ հանրութեան ուշադրութեանն
մորելիկացիայի յենթարկելու գործն ե հանրային սոցիալիստա-
կան սեփականութեան պահպանութեան խնդիրների շուրջը: Ոգոս-
տոսի 7-ի դեկրետի այս կողմը հաճախ աչքաթող ե արվել ե այժմ
եյ աչքաթող ե արվում: Մինչդեռ, ոգոստոսի 7-ի դեկրետի նշա-
նակութեան վոչ պակաս կարևոր մասը հենց կայանում ե նրանում

վորպեսզի խորհրդային հասարակայնութեան այդ մտքիլիզացիայի միջոցով բոլոր աշխատավորների ուշադրութեանը սրվի այն վերջնական վրա, վորը իրենից ներկայացնում է հափշտակութեանը, ցույց տալ և սովորեցնել, վոր այդ վտանգի դեմ պայքարելու հաջողութեանն ալելի խորն է ընկած, քան թե սովորական քրեական պատիժների գործադրելը:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետը ցույց է տալիս, վոր այստեղ խոսքը վերաբերվում է վոչ միայն թշնամուն մեխանիկորեն ճնշելուն, այլ այնպիսի որդանական աշխատանքի, վորն ոգնում է կործանելու հին հոգեբանութեանը, հին բուրժուական, մանր սեփականատիրական նախապաշարունակները, վորոնց մասին շարունակ խոսել է և Լենինը և մեր կուսակցութեան առաջնորդ ընկ. Ստալինը, վորը ցույց է տալիս մեզ, թե վորքան կենսունակ են հին հոգեբանութեան մնացորդները: Չեմք հենց այդ մանր բուրժուական հոգեբանութեան կենսունակութեան մեջ է գտնում իր բացատրութեանը վորոշ մարդկանց վերին աստիճանի անտարբեր, հանցագործ վերաբերմունքի փաստը գեպի հանրային սեփականութեան շահերը, մարդկանց, վորոնք իրենց գործը կառուցում են այս սկզբունքի վրա, թե «յես մի պատառ ձեռք գցեմ և փախչեմ, իսկ այստեղ ինչ ուղում է թող լինի», կամ ել՝ «իմ ինչ գործն է», կամ թե՝ «թող ամեն մեկը վարվի այնպես, ինչպես ճիշտ է գրեմունում, իսկ յես այնպես կվարվեմ, ինչպես ինձ շահավետ է թվում» և այլն:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետն ամբողջ վճռականութեամբ խփում է հատկապես այն մտայնութեանը, և դբանում էլ կայանում է այդ պատմական որենսդրական ակտի ամենակարևոր առանձնահատկութեաններին մեկը:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետը լուծում է ինչպիսի յերկու կողմերը՝ առաջին կողմը ինչպես ասված է վերևում, վերաբերվում է մեր դասակարգային թշնամու ու նրա գործակալների անողոր ջախմանը, յերկրորդը՝ այդ մեր հասարակական կարծիքի մտքիլիզացիայի խնդիրն և: Այդ մեր պրոլետարական հասարակայնութեան մտքիլիզացիան է այն բոլորի դեմ, վորոնց ընկ. Ստալինը Լենինգրադի իր պարլիի 13-ի դեկտեմբերի մեջ անվանել է «ուրախ և վոչ ուրախ գողեր»: Այդ մեր արշավն է ընդդեմ այնպիսի տրամաբանութեաններին, վորոնք անհրաժեշտ չեն համարում հակադրել հանրային սեփականութեան շահերի հանդեպ ցուցաբերող ամեն տեսակի սրիկայական ու խարդախ մեքենայութեաններին:

հասարակութեան ամենավճռական հակահարվածը, մինչև իսկ այն ժամանակ, յերբ տվյալ հանցագործութեանը կարող է պատահել, անմիջապես չի վերաբերվում հասարակութեան յուրաքանչյուր անդամին:

Այս հանդամանքն ուղղակի հետևանք է այն խնդիրների յերկմեամութեանը (двуединство), վորոնք կազմում են վողջ խորհրդային քրեական քաղաքականութեան բովանդակութեանը: Այստեղ անհրաժեշտ է մեկ կողմից ջախջախել թշնամուն և նրա գործակալներին, մյուս կողմից, ուղղել պատահաբար հանցավոր ուղու վրա կանգնած աշխատավորին, ուղղել նրան և վերադարձնել բարի ճանապարհի, ազնիվ աշխատանքի ճանապարհի և սոցիալիստական շինարարութեանն՝ ակտիվ մասնակցելու գործին, ուղղել վոչ միայն աշխատավորներին, այլ և այն հարուստներին ու մակարույժներին, վորոնց իսկապես կարելի չէ ուղղել, վորոնց վերաբերյալ «խորհրդային իշխանութեան հիմնական խնդիրներ»-ում ընկ. Լենինը խոսել է, հիշատակելով «ուղղվողների ուղղման» մասին:

1932 թ. ոգոստոսի 7-ի՝ հանրային սոցիալիստական սեփականութեան պահպանման վերաբերյալ դեկրետը հետաքրքրութեան է ներկայացնում նաև մի այլ կողմից: Հաղիվ սխալ լինի իմ այն պնդումը, վորը յես թույլ կտամ ինձ այստեղ, թե հանրային սոցիալիստական սեփականութեան պահպանութեան վերաբերյալ ոգոստոսի 7-ի դեկրետը վորոշ առումով, պատմական զարգացման տվյալ ֆազում, յեղակետ է հանդիսանում խորհրդային իրավունքի հետագա զարգացման համար:

Սորհրդային իրավունքը, վորը հիմնվում է կոլեկտիվիզմի սկզբունքների, հանրային սեփականութեան սկզբունքների վրա, 1932 թ. ոգոստոսի 7-ի դեկրետում առաջին անգամն է այդպիսի սպառիչ և վճռական ձևով ու ուժով իր արտահայտութեանն գրեմունում, վորպես սոցիալիստական պետութեան իրավունք: Այդ դեկրետի մեջ մենք գտնում ենք հատուկ խտուրտությամբ արտահայտված խորհրդային իրավունքի բոլոր առանձնահատկութեանները, վորոնցով խորհրդային իրավունքը այդպիսի սկզբունքայնութեամբ տարբերվում է բուրժուական պետութեանների իրանվունքից:

Մինչև 1932 թ. ոգոստոսի 7-ի դեկրետը չկար մի որևէս դրական ակտ, վորը այդպիսի ամբողջութեամբ ու հետևողականութեամբ արտահայտեր խորհրդային հեղափոխական որինականութեան, խորհրդային իրավունքի նոր սկզբունքը:

«Քերմանական գաղափարախոսութեան»*) մեջ մենք գտնուում ենք Մարքս և Ենգելսի հետաքրքիր ցուցումներ այն մասին, թե՞ միայն կոլեկտիվի մեջ է վոր անհատը ստանում է այն միջոցները, վորոնք հնարավորութեան են տալիս բազմակողմանիորեն զարգացնել իր ունակութեանները և քնականաբար, միայն կոլեկտիվի մեջ է հնարավոր անհատական ազատութեանը: Մինչև այժմ գոյութեան ունեցող կոլեկտիվի ստեղծմաներում, պետութեան մեջ և այն, անհատական ազատութեան գոյութեան և ունեցել միայն նրանց համար, վորոնք պատկանում են տիրող դասակարգին, և այն էլ այնքանով, վորքանով վոր նրանք այդ դասակարգի ինդիվիդուալներ էլին:

Այն կարծեցյալ կոլեկտիվը, վորոնց մեջ մինչև այսոր միավորում էին անհատները, միշտ հակադրել է իրեն անհատներին, վորպես ինչ վոր մի ինքնուրույնութեան, և քանի վորնա հանդիսանում էր մի դասակարգի միավորում ընդդէմ մյուսի, դրա համար էլ այն յենթարկվող դասակարգի համար ներկայացնում էր, վոր միայն միանգամայն յերեվակայական մի կոլեկտիվ, այլ և նոր շղթաներ: Իսկական կոլեկտիվում անհատներն իրենց միավորման և նրա կոլեկտիվի ոգնութեամբ համուծում են նաև իրենց ազատութեանը»:

Մենք տեսնում ենք, թե ինչպես մարքսիզմի հիմնադիրները, վորոնք սնդուում էին, թե անհատի զարգացումը կապված է խակական ու լրիվ ազատութեան ձևեր բերելու հետ, հնարավոր է այն ժամանակ միայն, յերբ կհաղթանակի կոլեկտիվիզմի սկզբունքը, յերբ կտանդիվի նոր հասարակակարգ, վորը հիմնվում է հանրային սեփականութեան վրա:

Վերջապես յերբորդ հարցը, վորի վրա անհրաժեշտ է կանգ առնել և յես շոշափում էմ վերջում, իր նշանակութեամբ ու կարևորութեամբ այնքան նշանակալից է, վորքան և այն հարցերը, վորոնց մասին յես քիչ առաջ խոսեցի: Այդ նոր դասակարգի, իշխանութեան գլուխն անցած աշխատավոր դասակարգի ինդիվիդուալներն է, վորի պաշտպանութեան գաղափարն այնքան սուր կերպով արտահայտված է ոգոստոսի 7-ի դեկրետում:

Այդ դեկրետը մերկացնելով դասակարգային թշտամու այն փորձերը, վորոնցով նա դիմադրում է նոր եկանուժեկային ու աշխատավոր դասակարգի ջանքերով սանդվիդ նոր սոցիալիստական հասարակութեան կառուցմանը, ցույց է տալիս այն ծայրահեղու-

*) Մարքսի և Ենգելսի յերկերի Թողտածու, հատոր 4 րդ.

թյունները, վորոնց դիմում է դասակարգային թշտամին: Դեկրետը անհղանդում է. նա մեր ուշադրութեանը մոբիլիզացիայի յե յենթարկում զգոն լինել այն մեքենայութեանների վերաբերմամբ, վորոնք կատարվում են շահագործող, կործանվող, բայց և այնպես մեր ջանքերին առաջվանից ավելի կատարաբար դիմադրող դասակարգերի վերջին մնացորդների կողմից, քանի վոր իր ժամանակին Լենինի և ընկեր Ստալինի կողմից ձևակերպված որենքի համաձայն, մեռնող դասակարգերն այնքան ավելի կատարելու են դիմադրում, վորքան նրանք թուլանում են:

Մեր հանրային սեփականութեան հաղթանակումն իրենով պայմանավորում է և այն փոփոխութեանները, վորոնք տեղի յեն ունենում մեր կյանքի բոլոր բնագավառներում՝ տնտեսական շինարարութեան, աշխատավորների կենցաղի ձևերի, քաղաքակառուցման բնագավառում ընդհանրապես, և մեր դատական քաղաքականութեան մեջ մասնավորապես:

Մեր դատական քաղաքականութեան ընախավառի այդ փոփոխութեանները վերջին ժամանակներս արտահայտվում են խորհրդային քրեական որենքն ավելի ձկուն դարձնելու, նրա կիրառումն ավելի երաստիկ ու դիֆերենցացված դարձնելու մեջ:

Չպիտի մոտանալ, վոր ոգոստոսի 7-ի դեկրետի համար մղվող պայքարի սրակալիկան հենց ինքը սովորեցնում է մեզ, իհարկե վոր առանց նշանակալից գծավորութեանների, վորոնք կապված են դեկրետի գործադրութեան առաջին շրջանի սխալների հետ, ավելի ձկուն է դիֆերենցիալ կերպով կիրառել որենքը, քան այդ ըղխում էր դեկրետի մեխանիկական — բնապրական ըմբռնումից:

Մենք գիտենք, վոր հանրային սեփականութեան վոր բոլոր դեպքերում ու պայմաններում կատարված հափշտածութեաններն են յենթակա ոգոստոսի 7-ի որենքի գործողութեանը, վորն իր սուր կողմով ուղղված է ժողովրդի թշտամիների դեմ:

Այդ վորձը ցույց է ավելի թե վորքան կարևոր է դիֆերենցիալ ու ձկուն ձևով կիրառել հիշված որենքը և վորքան վատասեցիալ ու սխալ է միանգամից՝ առանց ընտրելու կիրառել այնպիսի որենք, վորպիսին հանրային սոցիալիստական սեփականութեան պահպանման որենքն է:

Ինույթագրելով ոգոստոսի 7-ի որենքի կիրառման պայմանները, յի կարելի չսղդծել, վոր հասարակական-քաղաքական այն պարագաները, վորոնցով պայմանավորվել է այդ դեկրետի հրապարակմանը, վորոնցով պայմանավորվել է այդ դեկրետի հրապարակմանը, վորոնցով պայմանավորվել է այդ դեկրետի հրապարակմանը, վորոնցով պայմանավորվել է այդ դեկրետի հրապարակմանը:

տարակուսը, միաժամանակ պայմանավորվել է նաև պետական միջաբն ակտերի հրատարակումը, վորոնք վեր հանեցին հանրային սեփականութեան անմասն ու հաղթանակման նաև մյուս կողմերը:

Յես նկատի ունեմ որենսդրական այնպիսի ակտեր, վորպիսիք են՝ կրթանտեսականներից դատավածութեան վերացնելը, հացամթերունների, բռնների բաց թողնելու և այլ հանցագործութեան ներքի համար դատաւարտութեմ պաշտոնատար անձանց պատժից արատելու վերաբերյալ պետութեան 1935 թ. օգոստոսի 11-ի վորոշումը:

Վոչ մի կասկած չի կարող լինել, վոր հատկապես մեր սոցիալիստական հաղթանակների ամբողջունն է թելադրել հրատարակել այդպիսի որենքներ, վորոնք միաժամանակ վկայում են խորհրդային իշխանութեան մեծահոգութեան և մարդասիրութեան մասին:

1932 թ. օգոստոսի 7-ի դեկրետը, մեր պատմութեան մեջ առաջին անգամ իր արտահայտութեան արտաքին ձևի և իր ներքին բովանդակութեան տեսակետից ամբողջական ու կրասիկ ձևով ասաց մեր յերկրում հանրային սոցիալիստական սեփականութեանը տիրապետելու մասին և այդ սեփականութեան համար սահմանել մեր խորհրդային որենքը:

Դրանով իսկ 1932 թ. օգոստոսի 7-ի դեկրետը մի նոր քայլ հանդիսացավ խորհրդային իրավունքի հետագա զարգացման ու ծաղկման տեսակետից, վորովհետև օգոստոսի 7-ի դեկրետում, ինչպես յես վերևում ասացի, արտահայտված էին այն սկզբունքները, վորոնք մինչև այդ ել հայտնի էին խորհրդային իրավունքին, պրոլետարական դիկտատուրայի պետութեանը:

Ահա թե ինչու, խոսելով 1932 թ. օգոստոսի 7-ի դեկրետի 3-րդ տարեդարձի մասին, մենք չենք կարող դատել այդ որենքի գործողութեան բոլոր յերեք տարիները մեր խորհրդային իրավունքի ամբողջ գործունեյութեան ու զարգացման 3-րդ տարեդարձից, մեր հեղափոխական որինականութեան գործունեյութեանից ու զարգացումից:

Հենց այդ իմաստով էլ յես հասկանում եմ և՛ ընկ. Ստալինի ցուցումներն այն մասին, թե մեր ժամանակի հեղափոխական օրինակաճարները անգլիացի հեղափոխական օրինակաճարները և ցեղային հեղափոխական օրինակաճարները օտարաբերվում է նրանով, վոր նրա հիմնական հոգս հանրային սեփականութեանը պահպանումն է Վոչ օւրիօ բան:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետն ասում է, թե խորհրդային որենքն

ու խորհրդային իրավունքը կոչված են սոցիալիզմի հաղթանակն առաջընթացի պայմաններում լինել զորեղ գործունեերից մեկը, մեր առաջընթացի զարգացման մեջ ամենահզորագույն դերերից ու միջոցներից մեկը:

Չարգացնել ու ամբասցնել մեր սոցիալիստական պետութեանը, զարգացնել ու ամբասցնել խորհրդային կարգը, վորը մեր ներկայիս դեռևս դասակարգային հասարակութեանը սոցիալիստական հասարակութեան, անդասակարգ հասարակութեան վերածելու գործի հիմքն է հանդիսանում, — ահա սրա մեջ և Ոգոստոսի 7-ի դեկրետի հսկայական նշանակութեանը: Ոգոստոսի 7-ի դեկրետն արդարագատութեան օրգաններին դիմել է սոցիալիզմին թշնամի կապիտալիստական դասակարգերի մնացորդների դեմ պայքարելու նոր, ավելի հզոր դերերով, նոր հասարակարգի հաղթանակի համար, այն հասարակարգի, վորը կառուցվում է մեր յերկրում, մեր կուսակցութեան և նրա առաջնորդ ընկ. Ստալինի ղեկավարութեամբ:

Մենք այժմ այնպիսի շրջանում ենք ապրում, յերբ մեր վտարի տակ ստեղծված է ամուր հենարան, մեր աչքի առաջ կառուցքի տակ ստեղծված է ամուր հենարան, մեր աչքի առաջ կառուցքի սոցիալիստական հասարակարգի համար ամուր հիմքեր: Հանվող սոցիալիստական հասարակարգի իրավաբանական տեսակետից և անձեռնամխելի, վոչ միայն իրավաբանական տեսակետից, այլ նա սրբազան ու անձեռնամխելի յես, անասան, ամուր, տից, այլ նա սրբազան ու անձեռնամխելի յես, անասան, ամուր, վորպիս դրանիտ ու ժայռ, անխախտելի և հավիտենական՝ ըսալի է յյութեան ու իր ընթացում, վորովհետև նա ստեղծված է բանի վոր դասակարգի ձևերով, վորը ստեղծագործում է նոր կյանքը և նա, — այդ նոր կյանքը կառուցվում է մեր աչքի առաջ, մեր անմիջական մասնակցութեամբ:

Մեր աչքի առաջ կատարվում է այն, վորի մասին տասնյակ տարիներին, հարյուրավոր տարիներին ընթացքում յերազել են մարդկութեան լավագույն ներկայացուցիչները, նրանք, վորոնք իրենց գայլույթի ամբողջ ուժն ու ատելութեանն ուղղել են մասիտավոր սեփականութեան, կապիտալիստական ու շահագործող հասարակութեաններին, նրանք, վորոնք միայն ամենահեռավոր հասարակութեաններին, նրանք, վորոնք միայն ամենահեռավոր մասիտավորութեան են ունեցել յերազել այնպիսի հասարակարգի մասիտավորութեան և պետք է ընկած լինի հանրային ախն, վորի հիմքում ընկած է և պետք է ընկած լինի հանրային սոցիալիստական սեփականութեանը, այնպիսի հասարակարգ, վորը մեր կողմից կառուցվում, աճում ու ամրանում է:

Միանգամայն հասկանալի յես, վոր կապիտալիստական հասարակարգը, վորը հիմնված է մասնավոր սեփականութեան վրա,

միշտ իրենց ներկայացրել և, (ինչպես այդ յերևում և վերևում
 իմ բերած «Փետածեական հոգիբանուրթուրեն» աշխատության խոս-
 քերից), մարդու զարգացման համար շղթաներ (կապանքներ):
 Մեր ժամանակներում, յերբ մարդու բազմակողմանի զարգացման
 ու մարդկության ամբողջ հոգևոր ու նյութական պահանջների բա-
 վարարման հարցը, մարդու, վորը հանդիսանում և (համաձայն
 ընկ. Ստալինի նշանավոր բնորոշումը.) աշխարհում յեղած կապի-
 տաներից — ամենից արժեքավորը ավելորդ չի լինի հիշատակելի
 թե ինչպես և դրվել մասնավոր սեփականության, մարդու և մարդ-
 կային անձի հարցը սոցիալիզմի համար մղվող պայքարի ամբողջ
 պատմության ընթացքում, սկսած հեռավոր ժամանակներից, վո-
 բոնք կապված են սոցիալիստ-ուսուպիստների անվան հետ, զի-
 տական սոցիալիզմի, Մարքս-Ենգելս-Լենինի-Ստալինի ուսմունքն
 նախորդող նշանավոր անձանց հետ:

Դեռ 16-րդ դարում Թոմաս Մորը իր նշանավոր «Ուսու-
 պիս» գրքում խոսել և այն անհաշտելի հակասութունների մա-
 սին, վորոնք գոյութուն ունեն մասնավոր սեփականության վրա
 հիմնված հասարակության ու մարդկային անձի ֆիզիկական ու
 մտավոր հատկութունների զարգացման միջև:

«Միք հուսա,— ասում և Թոմաս Մորը իր հերոս Ռաֆայելի
 բերանով, նրան վերագարձնել (այսինքն հասարակությանը) ուժե
 ու առողջութունը, քանի դեռ յուրաքանչյուրը պետք է միայն
 ու բացառապես տիրի իր-կարողութունը: Դուք կվերացնեք մի
 խոց, իսկ մյուս բոլոր խոցերը միանգամից սկսեն ցավել ավելի
 ուժեղ դուք կբուժեք հիվանդին և կմեղսեք անողջին, քանի վոր,
 այն, ինչ վերցնելու յեք մեկից — դուք պետք և տաք մյուսին»:

Ահա թե ինչպես եր նա գնում մարդու ու հասարակության
 նշանակության հարցն ամբողջապես, դալով այն յեղրակացու-
 թյան, վոր «ընդհանուրի բարեկեցության հիմք գնելու միակ մի-
 ջոցն... կայանում և նրանում, վոր վաչճաչցվի սեփականության
 իրավունքը (այսինքն մասնավոր սեփականության Ա. Վ.)», Բանի
 վոր այն ծառայելու յե հասարակական շենքի հիմք, ամենաբազ-
 մաթիվ ու արտագրող դասակարգին բաժին և ընկնելու միայն
 ազրատութունը, վիրտն ու հուսանատութունը...»:

Այսուհետև Մորն ասում եր, թե «...ամեն ինչ շափվում է
 փողով, Արդարության ու հանրային բարեկեցության մասին խոսք
 անդամ լինել չի կարող այնպիսի պետության մեջ, վորտեղ» իմն
 ու քոնք «սկզբունքը պաշտպանվում է մի կազմակերպության

կողմից, վորի մեխանիզմը նույնքանով բարդ է, վորքան վոր
 սխալ»:

Այստեղից Մորը դալիս եր այն յեղրակացության, թե մաս-
 նավոր սեփականության վրա հիմնվող հասարակության մեջ խոսք
 անդամ չի կարող լինել մարդկային անձի զարգացման և նրա հո-
 գևոր, բարոյական ու նյութական պահանջների բավարարման
 մասին:

Համանման եջեր, վորոնք նվիրված են մասնավոր սեփակա-
 նությունը մասնանշված խնդրի տեսակետից կատարի քննադա-
 տության յենթարկվելու մասին — վորոնց վերաբերյալ յես արդեն
 խոսել եմ — այսինքն մարդուն՝ անհատի պորբիմին՝ — մենք զբա-
 նում ենք նաև մի շարք՝ Թոմաս Մորից հետո յեղած ուսուպիս-
 տական ուղղության գրողների մոտ...
 Հայտնի Մորլին գրել է՝ «Սեփականություն — ահա թե ինչ
 է ստեղծում աշխարհում այնքան արատ և ստիպում որենդիբին
 լինել բարբարոս»:

«Սեփականությունը, դա մի բաց դուռ և հարյուր արատի
 և հարյուր չարաբկության համար»:

Իր «Բնության Որենսդիրք» աշխատությունում Մորելին
 խոսում է որենդիբների մասին, վորպես «անկարող մեքենավար-
 ների», վորոնք բարոյականության ու քաղաքականության վե-
 բաբերյալ գնում են մեծածավալ աշխատություններ: Այդ մեծա-
 ծավալ աշխատությունները կրում են դեղերի անուններ, բայց ի-
 ճենց մեջ պարունակում են թույն, նրանց վրա կարելի կլինե-
 յառլիկ փակցնել հետեյալ մակագրությամբ՝ «Մարդկանց կանոնա-
 գրություններով ու որենքներով քաղաքակրթելու այն միջոցնե-
 րը, վորոնք առավելապես ընդունակ են նրանց զարձնել դաժան
 բարբարոսներ»:

Յես այստեղ չեմ թվի դանադան ուսուպիստների, ներառյալ
 Ռոբերտ Ուենը, Սեն Սիմոնը և Ֆուրյեն, վորոնք այս հարցի
 վերաբերյալ արտահայտել են չափազանց հեռաքրքիր մտքեր:
 Իմ խնդիրն և միայն այժմ հիշեցնել Չեդ, վոր մարդկության լա-
 իմ խնդիրն և միայն այժմ հիշեցնել Չեդ, վոր մարդկության լա-
 իմ խնդիրն և միայն այժմ հիշեցնել Չեդ, վոր մարդկության լա-
 վագունն ներկայացուցիչները, թողնելով տիրող՝ շահագործող գա-
 սակարգերի դիրքերը և վորձելով կանգնել շահագործվող ու ճրնշ-
 վող դասակարգի կողմը, լիակատար պարզությամբ պատկերաց-
 նում ելին իրենց այն անանցանելի վիճը, վորը իրարից բաժա-
 նում է հանրային սեփականությունը տիրապետող հասարակա-

Թյան շահերը՝ մասնավոր սեփականութիւնը տիրող հասարակութեան շահերից:

Նրանք ցույց ելին տալիս, վոր միայն սոցիալիստական հիմքերի վրա կառուցված հասարակութիւնը կարող եւ ապահովել մարդկային անձի անհրաժեշտ զարգացումը, բավարարել մարդու բոլոր պահանջները ու ստեղծել կրկական ազատ մարդ:

Մեր յերկրում իրականացվում են մարդկութեան գալիք յերջանկութեան մեծ մարդարենների հրաշալի յերազմերը:

ԽՍՀՄ-ում արդեն ստեղծված են անհատի պրոբլեմը վերջնականապես լուծելու բոլոր նախապայմանները: Այստեղ արդեն հաղթանակում ե հանրային սեփականութիւնը: Այդ սեփականութիւնը միակ հիմքն ե, վորի վրա հնարավոր ե մարդու բազմա-կողմանի պահանջների բավարարում, նրա կուլտուրական բարձր աճը, նրան լիարժեք, բարձր, զարգացած ե խորը հնորհայտութեամբ լեցված նոր մարդ զարծեսելու, նոր, սոցիալիստական հասարակութեան արժանի ներկայացուցիչ զարծեսելու:

Մարդու պրոբլեմը, անհատի պրոբլեմը իրենից ներկայացնում ե սոցիալիստական շինարարութեան ամենակարևորագույն պրոբլեմներից մեկը:

Յես ձեզ Կհիշեցնեմ, թե ինչպես ե ընկ. Ստալինը կուսակցութեան 17-րդ համագումարում զրել անհատի դերի հարցը, նրա նշանակութիւնն ու տեղը կոմունիստական հասարակութեան մեջ:

Պոստելով հավասարեցման դեմ, վորպես բեհկցիոն, մանր բուրժուական անհիթեթութեան, վորը արժանի յե միայն ինչվոր ձգնավորական մի ազանդի, բայց վոչ սոցիալիստական հասարակութեան, ընկ. Ստալինը ցույց տվեց, թե ինչպես մեր հասարակութեան մեջ, մեր պայմաններում կարող ե լուծվել մարդու պրոբլեմը մեր հասարակական զարգացման պրոբլեմի համեմատ:

Ընկ. Ստալինն ասում եր «հավասարութիւն ասելով մարքսիզմը հասկանում ե վոչ թե հավասարեցումն անձնական պահանջների ու կենցաղի բնագավառում, այլ գասակարգերի վոչնչացում, այսինքն՝ ա) բոլոր աշխատավորների հավասար ազատագրում շահագործումից աջն բանից հետո, յերբ կապիտալիստները տապալված են ու սեփականագրված, բ) արտադրութեան միջոցների մասնավոր սեփականութեան հավասար վերացում՝ բոլորի համար աջն բանից հետո, յերբ այդ միջոցները հանձնված են ի սեփականութիւն ամբողջ հասարակութեանը, գ) բոլորի հավասար պարտավորութիւն՝ աշխատելու ըստ իրենց ընդունակութիւնների, ե բոլոր աշխատավորների հավասար իրավունք՝ ստանալու զրա համար ըստ իրենց աշխատանքի (սոցիալիստական հասարակութիւն), դ) բոլորի հավասար պարտավորութիւն՝ աշխատելու ըստ իրենց ընդունակութիւնների, ե բոլոր աշխատավորների հավասար իրավունք՝ ստանալու զրա համար ըստ իրենց պահանջմունքների (կոմունիստական հասարակութիւն): Ընդամեն մարքսիզմը յեկում ե աջն բանից, վոր մարքսիանց ճաշակներն ու պահանջները յեկում ե աջն կարող միտեսակ ու հավասար լինանքները չեն լինում ու չեն կարող միտեսակ ու հավասար լինանքները չեն լինում ու չեն կարող միտեսակ ու հավասար լինանքները չեն լինում ու չեն կարող միտեսակ ու հավասար լինանքները չեն լինում:

Յես ձեզ հավասարութեան մարքսիստական մարքսիզմը չի ընդունել ե չի ընդունում:

Մասնավոր հավասարութեան մարքսիստական ըմբռնումը:

Սյատեղից հետեութիւն անել, թե սոցիալիզմը պահանջում ե հասարակութեան անդամների պահանջմունքների հավասարեցում, համահարթում, նրանց ճաշակների ու անձնական կենցաղի համահարթում, թե՛ ըստ մարքսիզմի, բոլորը, պետք ե միանման զգեստներով ման գան ե միևնույն տեսակի ու միևնույն քանակութեամբ կերակուրներ ուտեն — նշանակում ե գոնեկութեաններ ասել ու զրպարտել մարքսիզմը*):

Յեով հետո՝ «Հիմարութիւն կլինի կարծել, թե սոցիալիզմը կարող ե կառուցել ազգատութեան ու զրկանքների բազայի վրա, անձնական պահանջմունքները կրճատման ու մարդկանց կյանքի մակարդակը չբարձրների կյանքի մակարդակին իջեցնելու բազայի վրա, չբարձրների վորոնք իրենք ել չեն ուզում այլևս չբարձր մնալ ե վեր վորոնք իրենք իրենք ել չեն ուզում այլևս չբարձր մնալ ե վեր են ձգտում դեպի ունեւոր կյանքը: Ո՞ւմ ե պետք այդպիսի, — թույլ տվեք ասելու՝ — սոցիալիզմը: Սոցիալիզմը կարող ե կառուցվել միմիայն սոցիալիզմի ծաղրանկար: Սոցիալիզմը կարող ե կառուցվել միմիայն հասարակութեան արտադրողական ուժերի բուռն աճման բազայի վրա, մթերքների ու սպրանքների առատութեան բազայի վրա, աշխատավորների ունեւոր կյանքի բազայի վրա, կուլտուրականութեան բուռն աճման բազայի վրա, վորովհետեւ սոցիալիզմը, մարքսիստական սոցիալիզմը, նշանակում ե վոչ թե անձնական պահանջմունքների կրճատում, այլ նրանց ամեն կերպ ընդարձակում ու ծաղկում, վոչ թե այլ պահանջմունքների սահմանափակում կամ

հրաժարումն դրանց բավարարելու, այլ կուլտուրայես, զարդացած աշխատավոր մարդկանց բոլոր պահանջմունքներն ամենակողմանի ու լիակատար բավարարումն*):

Այսպիսով վոչ թե աշխատավոր մարդու պահանջմունքներն շահմանափակում, այլ նրանց մարքսիմալ բախտացումն ու բավարարում, — ահա թե վորն է կազմում հանրային սեփականութեան վրա հիմնվող սոցիալիստական հասարակարգի առանձնահատկությունները:

Հասարակության շահերի և ամեն մի առանձին աշխատավոր մարդու շահերի որդանական զուգակցում — ահա թե վորն է կազմում մեր հասարակական դարգացման կարևորագույն խնդիրներէց մեկը:

Այժմ արդեն մենք այսպիսի դրության ենք հասել, յերբ աշխատանքը հանդիսանում է ընդհանուր պարտականությունը: Այժմ արդեն բոլորի բարբոսության, ամբողջ հասարակության համար աշխատելու պարտականությունը հանդիսանում է փառքի գործ, պատվի գործ, միլիոնավոր ու միլիոնների աշխատավորների արիության ու հերոսության գործ: Մեր խնդիրն է — ապահովել ակտիվ կերպով սոցիալիզմ կառուցող այդ միլիոններին, մեր սոցիալիստական հասարակության բոլոր անդամների հոգևոր ու նյութական պահանջմունքներն բավարարումը այնպես, վոր նա հեշտացնի այդ մարդկանց հոգևոր ու կուլտուրական հետադարձագացումը, նրանց կուլտուրական հետադարձ աճը, վորը իր հերթին հանդիսանում է մեր սոցիալիստական շինարարության հաջողություններին կարևորագույն նախապայմաններէց մեկը:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետը, վորը խորհրդային իրավունքի, խորհրդային արգարագատության ամբողջ հզորությունը ի սպաս է դրել հանրային սոցիալիստական սեփականութեան պահպանման գործին, մեծ դեր է կատարում նաև աշխատավոր մարդու շահերը ապահովելու բնագավառում:

Միայն հանրային սեփականութեան հաղթանակման պայմաններում, վորը հանդիսանում է ամբողջ խորհրդային կարգի բազան, հնարավոր է մարդու քաղմակողմանի գորգացումը, նրա կատարելագործումը, նրա բոլոր հոգևոր ու մտավոր ստեղծագործական ուժերի ծաղկումը:

Ահա թե ինչպէս այնքան մեծ է սպաստոսի 7-ի դեկրետի նշանակությունը:

*) Նույն տեղում էջ 54

նակությունը: Ահա թե ինչու այնքան շատ հետու և գնում այդ նշանակությունը խորհրդային սեփական սնտեսական անմիջական շահերի սահմաններից: Ոգոստոսի 7-ի դեկրետը — դա ամենարագատեսակ միջոցառումներն մի ամբողջ ծրարիր է, ուղղված խորհրդային ամբողջ կարգի, ամբողջ պոլիտարական սեփական ամրացման, դրանք միջոցառումներ են, վորոնք ընդգրկում են վոչ միայն մեր մեծ հայրենիքի սնտեսական շինարարության խընդիրները, այլ նաև վորոշ չտիտվ, ինչպես այդ մենք ցույց տվինք վերևում կուլտուր-քաղաքական խնդիրները:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետի պատմական նշանակության բնութագրումը կարելի չէ այդքանով սահմանափակել: Այդ բնութագրման լուսի տակ ավելի նշանակալից է դառնում ոգոստոսի 7-ի դեկրետի գործադրության ամենասկզբնական շրջանում ընկ կազմավորվելու ասած այն խոսքերը, թե այդ որևէք դարեր է ապրելու:

Չնայած այն հսկայական փոփոխություններին, վոր կրել է մեր յերկիրը այս յերեք տարիներին ընթացքում, փոփոխություններ, վորոնք կայանում են նրանում, վոր մեր յերկրի ամբողջ գեմքը այժմ այլ է, քան յերկու և ատաջ, վոր նոր կուլտուրայի խնդիրը ներկայումս գրված է միանգամայն այլ կերպ, քան 3 տարի առաջ էր, վոր մեր քրեական քաղաքականության թե բովանդակությունը և թե ուղղությունն առտր ընթանում է այն վանդակությունը և թե աշխատում ենք գործել ավելի շատ կուլտուրական ներգործության ու դաստիարակչական մեթոդներով, քան քրեական սեպրեսիայի մեթոդն է. — այս բոլորից հետո, ոգոստոսի 7-ի դեկրետը ամենաճշին չտիտվ իսկ չի կորցրել իր ուժի ու հզորության և վոչ մի մասնիկը: Ընդհակառակը, ներկա պայմաններում, ոգոստոսի 7-ի որևէքն ավելի մեծ նշանակություն է ստանում:

Չնայած այն բանին, վոր մենք ներկայումս ոգոստոսի 7-ի որևէքով ավելի քիչ մարդկանց ենք դատադարտում առավելագույն միջոցի, քան 3 և 2 տարի առաջ, չնայած վոր ավելի քիչ մարդկանց են դատապարտում 10 տարվա սպասադրկման, այնուամարդկանց են դատապարտում 10 տարվա սպասադրկման, այնուամենայնիվ այդ որևէքը չի կորցրել իր այժմեականությունը, ամենայնիվ այդ որևէքը չի կորցրել իր կարգաշնանի վողին վորովհետև նրա մեջ տրտայատվում է մեր դարաշրջանի վողին հանրային սոցիալիստական սեփականութեան հաղթանակը:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետի գործադրության ուղղությամբ ընդունված մեր դատական քաղաքականությունը այս յերեք տարիներ

բի փորձը թույլ և տակիս խոսելու այդ բնագավառում մեր ձեռք բերած զգալի հաջողութիւնները մասին:

Յեթն մենք ընդունենք այսպես, վար ոգոստոսի 7-ի որենքով դատապարտվածները 1933 թ. 1-ին յեռամսյակում կազմում էյին հարյուր, ապա մենք կտեսնենք, վար նրանից հետո, յերբ նույն տարվա 2-րդ յեռամսյակում ստացվեց վորոշ, մինչև իսկ զգալի նձ՝ 171 տոկոս, վորը բացատրվում և մամնավորապես մանրը գործերի վերաբերմամբ ոգոստոսի 7-ի որենքը կիրառելու հրապույրի շրջանով, վորոնցից մենք այնքան ևլ հեշտութեամբ չազատվեցինք, աորա ախուամենայնիվ դատապարտվածների տակուը հետագայում խիստ իջնում և: Այսպես, նույն տարվա 3-րդ յեռամսյակում մենք ունենք 77 տոկոս, իսկ 4-րդ յեռամսյակում 27 տոկոս: Ոգոստոսի 7-ի որենքով դատապարտվածներ 1934 թ. 1-ին յեռամսյակում կազմում են 22 տոկոս, և վերջապես 1934 թ. 2-րդ յեռամսյակում միայն 16 տոկոս,

Իհարկե, դուք լավ դիտեք, վար դատապարտվածների քանակը դեռ ևս չի վորոշում հանցագործութեանները թիվը: Իստապարտվածների մասին ունեցած մեր վիճակագրութեանը դեռ լրիվ հիմք չի տալիս մեզ այս կամ այն հետևութեանն անել հնց իրենց հանցագործութեանները վերաբերյալ, վորովհետև դատապարտվածների վերաբերյալ յեղած վիճակագրութեանը այդ հանցագործութեանների վիճակագրութեանը չե, բայց և այնպես այդ թվերը չափից դուրս բնորոշ են:

Բոլոր պայմաններում այդ թվերը մեզ ասում են հանրային սոցիալիստական սեփականութեանն ոգոստոսի 7-ի որենքի հիման վրա պաշտպանելու պայքարի հսկայական հաջողութեանների մասին: Նրանք ասում են այն մասին, վար այդ որենքը իրեն լիովին արդարացրեց, վար նա իսկապես պայքարի հանց հանրային սեփականութեան հափշտակողների ու ժողովրդի թշնամիների դեմ ժողովրդի գայրույթը, մասսաների եներդիան և մորիլիդացիայի յենթարկեց նրանց ուշադրութեանն ու զգոնութեանը:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետով դատապարտվածների թվի հսկայական նվազումը հետևանք էր վոշ այնքան գործերն ավելի մանրադնին և ուշադիր քննելու ու հանցավորներին քեծ զգուշութեամբ քրեական պատասխանատվութեան յենթարկելու, վորքան հնց հանցագործութեանների թիվն իսկապես նվազելու հանգամանքին:

Այդ հանցագործութեանների թվի կրճատումն անկասկած

ուղղակի հետևանք էր հանրային դուշքն ավելի լավ պահպանելու համար կիրառված միջոցառումների, վորոնք ձեռնարկվեցին ոգոստոսի 7-ի դեկրետի հիման վրա ու նրա կապակցութեամբ:

Հարյուր հազարավոր ու միլիոնավոր աշխատավորներ ոգոստոսի 7-ի դեկրետին պատասխանեցին նրանով, վոր տասնապատակեցին իրենց ջանքերն՝ կորսնտեսական-կոտպերատիվ ու խորհրդրդային գույքը պահպանելու համար:

Մարդկանց ստուգելու, նրանց աշխատանքները կոնտրոլի տակ առնելու, դուշքն ավելի լավ հաշվառման յենթարկելու, ամեն սեռակի հափշտակութեանները և այլի դեմ ավելի լավ պայքարելու ջանքերի ազդեցութեան տակ, հափշտակութեաններն սկսեցին պակասել ու կրճատվել՝ իրենց քանակական ու վորակական արտահայտութեամբ:

Մի շարք դատական պրոցեսներ, վորոնք հաջողութեամբ անցկացվեցին խորհրդային հասարակայնութեանը հսկայական չափով մորիլիդացիայի յենթարկելու պայմաններում, իր ժամանակին ոգոստոսի վեր հանելու հանրային սեփականութեան դեմ ուղղված այն լծակներն ու զսպանակները, վորոնցով ոգոստոսի ու ոգոստոսի են իրենց «գողութեանների մեքենայութեաններում» հափշտակողները:

Արխնա այն հարվածները, վորոնք հասցվել են ժողովրդի իսկական թշնամիներին, նրանց, վորոնք հափշտակել են խորհրդրդային կամ կորսնտեսական բարիքները, կաղձակերպել իրենց հափշտակիչ յելույթները խորհրդային ու կոլեկտիվ սնտեսութեան դեմ, շատ շատերին հնարավորութեաններից զրկեց զբաղվելու մութ, զիշատիչ գործերով:

ժողովրդական կարողութեանն հափշտակողների, խորհրդային բյուրոկրատների, վորոնք աչք են փակում հանցավոր արարքների հանդեպ, իրենց խնամքին հանձնված հանրային գույրարքների հանդեպ, իրենց խնամքին հանձնված հանրային գույրարքին անփութ վերաբերմունք ցույց տվող անձանց ու շաղակրատքին անփութ վերաբերմունք ցույց տվող անձանց ու շաղակրատքին ոգոստոսի 7-ի որենքը, վորը ներքի դեմ է, վոր հրատարակվեց ոգոստոսի 7-ի որենքը, վորը ոգոստոսի մեզ անցկացնելու մի շարք միջոցներ՝ ուղղակի քրեական պատիժներից մինչև հասարակական-դատախարակչական ու կաղպատիժներից մինչև հասարակական-դատախարակչական ու կաղմակերպչական միջոցները, վորոնք զգալիորեն բարելավեցին գորմակերպչական միջոցները, վորոնք զգալիորեն բարելավեցին անհոծր ու վերջ դրին այդ չինովիկական բյուրոկրատական անհոծր ու վերջ դրին այդ չինովիկական բյուրոկրատական անհոծր ու վերջ դրին այդ անպատասխանատվութեանը:

Յեւ այդ միջոցառումների ամբողջ արդյունքներն այսորակերպ են:

Հանրային, սոցիալիստական սեփականութեան հափշտակութեան հարցերը զգալի չափով կրճատվել են, իսկ ժողովրդական տնտեսութեան առանձին հատվածներում՝ ավելի շատ են կրճատվել:

Յեթե մենք դիմելու լինենք կոլանտեսական հատվածին, այս մենք այդտեղ կունենանք այսպիսի պատկեր՝ 1933 թ. առաջին յուսուցանում ընդհանուր դատապարտվածներից, ոգոստոսի 7-ի դեկրետով դատվածները կազմում էին 58,7 տոկոս, իսկ 1934 թ. 1-ին կիսամյակում այդ հատվածին բաժին եր ընկնում միմիայն դատապարտվածներին 37 տոկոսը: Այդ թվերը պատահական չեն. նրանք խոսում են այն մասին, վոր կոլանտեսական սեփականութեան պահպանման գործը ավելի լավ հիմքերի վրա դնելու, կոլանտեսութեանների մեջ խցկված թշուառի տարբեր մարքերու, կուրակներին կոլանտեսութեաններից վերջնականապես դուրս վանելու վերաբերյալ ընկ. Ստալինի առաջադրած խնդիրները ճիշտ կատարելու, արգարագատութեան որդանների միջոցով հանցագործներին հայտնաբերելու ու դատի տալու առթիվ մի շարք լուրջ միջոցառումներ կիրառելու շարժիվ է, վոր մենք հասանք այսպիսի դրութեան, յերբ հափշտակութեանները ընդհանուր քանակից կոլանտեսային հատվածին բաժին և ընկնում միայն մեկ յերրորդ մասը, մինչդեռ առաջ կոլանտեսութեանները վրա ընկնում եր հափշտակութեանները կեսից ավելին:

Այդ անկասկած մեծ նվաճում է: Սակայն դրա վրա մենք կանգնել չենք կարող: Մենք պետք է ձգտենք այսպիսի դրութեան հասնել, յերբ հանրային սեփականութեան հափշտակութեանները զերոյի կհասնապիլեն:

Իհարկե այդ հեշտ գործ չե, մանավանդ, յեթև նկատի առնենք, վոր մեր սոցիալիստական շինարարութեան առաձին տեղամասերում անխուսափելիորեն սրվելու յե կուրակութեան միացորդների դատապարգային ընդդիմադրութեանը և ընդհանրապես կապիտալիստական տարրերի դատապարգային այն ընդդիմադրութեանը: վորի բնորոշ ձևերից մեկն և հանդիսանում հանրային սեփականութեան հափշտակութեանն ու գողութեանը:

Այսուհետև մենք պետք է ձգտենք վերջնականապես վերացնել կոլանտեսական դուրքի գողութեանները, վերջնականապես արմատախիլ անենք կոլանտեսական սեփականութեան վրա մեր թշուառների կողմից կատարվելիք ավազակային հարձակումները: Յերկաթուղային տրանսպորտի պետական գոյքի հափշտակութեան պայքարում ևս մենք ունենք զգալի բարեկամում: Այս բնու

գալառում մենք կարող ենք արձանագրել հափշտակութեանների թվի թե քանակային և թե վորակային անկում: Համահման դրութեան ունենք նաև կապի որդաններում, վորտեղ, ինչպես հայտնի յե, առանձնապես վտանգավոր են այդ հանցագործութեանները, վորտեղ ինչպես և յերկաթուղային տրանսպորտում, առանձնապես դժվար և և այդ հանցագործութեանների դեմ պայքարելը:

Ոգոստոսի 7-ի դեկրետի ճիշտ ու հետևողական կիրառումը յերկաթուղային տրանսպորտում և կապի որդաններում նույնպես ավելի եր արդյունքները:

Շնորհիվ այն մեծ աշխատանքի, վորը տարվել է թե հասարակութեանը մոբիլիզացիայի յենթարկելու և թե մի շարք պրոֆիլակտիկ միջոցներ մշակելու ու կյանքի մեջ կիրառելու հետևմանքով, շնորհիվ դատախազութեան ու դատական որդանների տարած պայքարի, վոստային ծանրոցների, փոխադրութեանների և այլի հափշտակումների դեպքերն պակասել են և այս տեսակետից գործը զգալի կերպով բարելավվել է:

Այս բոլորը մեղ դեռ քիչ է միտիթարում, վորովհետև պետք է ուղղակի ասել, վոր հատկապես կապի որդանները, կոպերացիան ու պետականությունը մինչև վերջին ժամանակներում այն պարտե հոգն էին հանդիսանում, վորտեղ հանրային սեփականութեանը դեռ շարունակվում եր մեծ չափերով հափշտակվելի, վորտեղ այդ շարքը հեռու յե վերացվելուց:

Բայց և այնպես այս բնագավառում մենք արդեն ունենք զգալի հաջողութեաններ:

Միաժամանակ անհրաժեշտ է ընդգծել հանրային սոցիալիստական սեփականութեան հափշտակումների դեմ տարվող պայքարում մեր ունեցած դեռ զգալի թերութեանները: Այդ թերութեանների մասին մենք մեկ անգամ չի վոր խոսել ենք: Սակայն չի կարելի այժմ չխոսել դրանց մասին, յերբ մենք հանրադրմաբար յենք քերում մեր յերեք տարվա ամբողջ պայքարի արդյունքները:

Այդ թերութեանները հիմնականում հանդում են հնգուլալիստիկ: Առաջինն այն է, վոր դեռևս վերին աստիճանի անբավարար է դրված մեր հախաբանութեանը, վորին, ոգոստոսի 7-ի դեկրետով վորակվող գործերում հատկապես, բարձր պահանջներ են առաջադրում: Իսկապես ինչ արժեք ունի այն վոստոք, յերբ ոպերատիվ հաշվետվութեան ավյալներով դատապարտվածների

թիվը յերկու անգամ մեծ է որինական ուժի մեջ մտած դատա-
վճիռների թվից: Այդ նշանակում է, թե մենք յերկու անգամ ա-
վելի շատ ենք մեղադրում, քան դատարանը: Այս տարբերու-
թյունը վկայում է այն մասին, վոր մեզ մոտ դատական պատաս-
խանատվության կանչելու գործը դեռևս բավարար չափով չի
հիմնավորվում:

Մեր աշխատանքի յեկրորդ թերությունն այն է, վոր շատ
դեպքերում մեր առաջին կատանցիաներն այն սկզբունքով են
գործում, վոր յեթե մարդուն դատի յեն ասլիս, ապա նա պետք
է անպայման դատապարտված լինի: Հենց այստեղից էլ առաջա-
նում է այն դրությունը, վոր ողոստոսի 7-ի դեկրետով վերակ-
ված գործերի դատավճիռների հսկայական տոկոսը վերացվում է:

Մի քանի մարդերում ու յերկններում բեկման կարգով վե-
րացված դատավճիռների տոկոսը հասնում է մինչև 60-ի: Այդ չի
վերաբերվում միայն ողոստոսի 7-ի դեկրետի գործողության ա-
ռաջին շրջանին: Մինչև վերջին ժամանակներս մենք ունենք մի
շարք դեպքեր, վորոնք ասում են ողոստոսի 7-ի դեկրետը վե՛
ճիշտ գործադրելու մասին:

Ահա որինակ Դուրզովա Աննայի, Պեզմիսով Իվանի և Կու-
րոչկին Միլայիլի գործերը, վորոնք ողոստոսի 7-ի սրենքով դա-
տապարտված են 10 տարվա ազատազրկման: Կրանցից յուրա-
քանչյուրը մեղավոր է ճանաչվել մեկական բուխանկա հաց գողա-
նալու մեջ: Հետաքրքիրն այն է, վոր վոչ վճռաբեզ կոլեգիան է
վոչ էլ մարդային դատարանի նախագահությունը, վորոնք քննել
են այդ գործը, մինչև վերջը չեն ուզղել հեղափոխական որինակա-
նության այն կոպիտ խախտումը, վորը թույլատրված է յեղել
այդ դատավճիռը կայացնելու հետևանքով: Յեվ միայն Միութե-
նական Դատախազության բողոքով 1935 թ. հուլիսի 10-ին այդ
դատավճռի մեջ մտցվել են համապատասխան ուղղումներ:

Յեթե նայենք նույն այդ գործին, ապա կարգվի, վոր այդ
Դուրզովա Աննան № 1 փոխ 18 տարեկան հավաքարարը մեղավոր
է ճանաչվել նրանում, վոր «աշխատանքի յեղած ժամանակ հաց է
կերել առանց նորմայի»(!?): Յեվ այն նրա համար, վոր նա ա-
ռանց նորմայի հաց է կերել, նրան ողոստոսի 7-ի դեկրետով դա-
տապարտել են 10 տարվա ազատազրկման, դատապարտել են
անցնելով բոլոր նորմաների սահմաններից, և վոչ միայն նրան,
այլ և չորս մարդկանց, բոլորին էլ նրա համար, վոր «հաց են կե-

րել առանց նորմայի»: Դա պետ բավական չէ: Ի բացակայություն
դատապարտել են ողոստոսի 7-ի սրենքով...:

Սակայն այս որինակը բավական է, վորպեսզի մենք դա-
տենք արդարադատության վորոչ որգանների աշխատանքներում
յեղած մեծ թերությունների մասին: Այս կարգի պրակտիկայի
մեջ ուղղումներ մտցնելու ձգտումով դատարանները, ինչպես
հայանի յե, ողոստոսի 7-ի դեկրետի գործողության սկզբնական
շրջանում յայնորին կիրառում էյին ՌՍՖՍՀ-ի Քր. Որ. 51-րդ
հոդվածը և մյուս Միութենական հանրապետությունների Քր. Որ.
համապատասխան հոդվածները: Իր ժամանակին մենք դատապար-
տեցինք Քր. Որ. 51-րդ հոդվածը յայնորին կիրառելու պրակտի-
կան, վորովհետև այստեղ արտահայտվում էր ընդհանրության
ամենաթույլ ճանապարհով գործելու ձգտումը: Չհամարձակվելով
միանգամայն արդարացնել վոչ ճիշտ կերպով ողոստոսի 7-ի դեկ-
րետի հիման վրա քրեական պատասխանատվության յենթարկ-
վածներին, մեր դատարանները դիմեցին 51-րդ հոդվածին, վոր-
պեսզի և «կապիտալ ձեռք բերվի և անմեղությանը պահպանվի»:

Մյուս կողմից, 51-րդ հոդվածը վորոչ դեպքերում արդարա-
դատության ստանձին աշխատողների մոտ միջոց է ծառայել ծած-
կելու սեփական թուլամորթությունն ու անվճռականությունը՝
այդ սրենքի խստագույն սանկցիաները գործադրելու սեռակետից:

Այդ թերությունները պայմանավորվեցին 1932—33 թ. թ.
շրջանում ողոստոսի 7-ի դեկրետի գործադրման մեջ յեղած մի
շարք լուրջ աղավաղումներով: Դրա համար միանգամայն տեղին
է այժմ դնել այդ սխախտներն ուղղելու հարցը: Այդ կարևոր է ինչ-
պես դատապարտվածների, այնպես և մեր պետության շահերի
սեռակետից:

Ինձ թվում է թե անհրաժեշտ է ու նպատակահարմար ներ-
քոհիշյալ յերկու հիմունքներով վերանայման յենթարկել 1932 թ.
1-ին կիտոմյակի և 1933 թ. 1-ին կիտոմյակի մի շարք կա-
յերկրորդ կիտոմյակի և 1933 թ. 1-ին կիտոմյակի մի շարք կա-
տեգորիաների գործեր, վորոնց վերաբերմամբ կիրառված է ո-
ղոստոսի 7-ի դեկրետը՝ 1) ուղղել մեր մի շարք որգանների կող-
գոստոսի թե ազամա թույլատրած սխախտերը, վորոնք բավակա-
մից կամա թե զգույն վերաբերմանը չեն ցուցաբերել իր ժա-
նաչափ ուշադիր և զգույն վերաբերմանը չեն ցուցաբերել իր ժա-
մանակին այդ սրենքը կիրառելիս, և 2) ջնկել պատահական «հան-
ցազորներին» ժողովրդի իսկական թշնամիներից, վերադարձնել
առաջիններին աշխատավորության շարքերը ու հարավորություն

Այդ դեկրետի հիմքում դրված այն մեծ սկզբունքը, այդ դեկրետը վողեհնչող կոմունիզմի մեծ դադափաբը միշտ ապրելու յե, հաղթարհաբելով բոլոր դժվարություններն ու արգելքները:

Կազմելով արդարադատության սրբանների հիմնական հոգսը, հանրային սոցիալիստական սեփականության պահպանությանն աշուսհեան ևս լինելու յի այդ սրբանների կենտրոնական լնդիւրը, այն սրբանների՝ վսրոնց պրոլետարական հեղափոխությունը դրել և պրոլետարական պետության և աճող նոր սոցիալիստական հասարակության պահպան...

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL1130113

ЯНВ. 1936

23

5170 С. П. 50-409.

11

46477

А. Цыганский

I. Речь т. Сталина 4 мая
и задачи органов юстиции

II. Трехлетие заема 7 августа 1932 г.
„Об охране общественной (социалистической) собственности“

Госиздат ССР / рязань

Типогр. Кировскан

1935 г.